

BERÄTTELSE

OM DE

ARBETEN OCH FÖRSÖK,

SOM VID

KONGL. LANDTBROKS-ACADEMIENS

EXPERIMENTALFÄLT

VERKSTÄLLDES

ÅR 1831.

STOCKHOLM,
hos BERNH. M. BREDBERG,

1832.

Innehåll.

I. ÅKERBRUK.

A. Vårsäd.

1) Skidväxter.

- a. Märgärter (såning med låda) . . . sid. 1.
- b. Bönvicker (radsåning utan machine) - 2.
- c. Vicker (radkultur) . . . - 6.
- d. Grävicker (misslyckadt öfvergödningsförsök) . . . - 7.
- e. Ledvicker (dibbling, kalkning) . . - 8.

2) Rotfrukter.

- a. Rotkål (försök med stöpfung och inslamning) . . . - 9.
- b. Potäter, deras vigt i växelbruket på lera . . . - 12.

3) Sädeslag (formel för utsädesmängdens bestämmande) . . . - 16.

- a. Hvete (2 arter) . . . - 20.
- b. Råg (öfvergödnung med sockerjord) - 21.
- c. Korn (2 arter) . . . - 23.
- d. Hafre (circulationsförsök) . . . - 24.
- försök med träsyrad kalk . . . - 27.
- öfvergödslande . . . - 29.

B. Höstsäd. Råg och Hvete, tabellariskt.

II. FODERODLING.

- Afkastning och bergningskostn. i 10 år - 30.
- Resultat af 49 försök i mindre scala - 34.
- Anmärkning om Timothei-odlingen (bengödningsförsök) . . . - 38.
- Odling af Ostindisk Lucern . . . - 39.
- Plöjningsförsök . . . - 41.

III. TRÄDGÅRDSSKÖTSEL.

- Potäters updragande af frö . . . - 47.
- Melonodling på kall jord . . . - 48.
- Gurk- och Melon-plantor i samma hank - 50.
- Odling af Ispahan Melon . . . - 51.
- Försök vid Humlegårds anläggande - 53.
- Försök vid Pepparrots-odling . . . - 54.

IV. BOSKAPSSKÖTSEL.

- A. I Allmänhet . . . - 56.
- B. Enskilt . . . - 58.

V. BYGGNADER och SAMLINGAR m. m. - 60.

Förord.

Försök i Landtbruket kunna icke jemnföras med dem, som verkställas för att rikta de andra practiska kunskapsgränarna. Vid dessa sednare gör det ofta tillfyllest, att en enda gång noggrant undersöka ett hittills okänt föremål; analyser i smått och behandling af små massor gifva resultat, hvilka gälla för hela classer af individer eller natursubstanser; och ifrån operationens början till dess slut är man mer eller mindre mästare af alla derå verkande tillfälligheter. I landtbruket deremot fördras ofta flera år förr än man kan påstå, att ett försök är bevisande; såning och skörd infalla på olika tider, och icke sällan är en långvarig circulation nödvändig för att kunna bedöma den verkan, som en enda växt har haft på jordmånen. Hela mansåldrar kunna förgå, och man är ändock ur stånd att riktigt utreda lämpligheten eller olämpligheten af vissa sädesomlopp. Dertill kommer, att odlingsförsök i smått äro blotta sannolikheter, stundom sviksamma, när de lämpas på odling i stort. Väderlekens ombytlighet, jordmånens olika sammansättning, arbetsmethodens förändringar, gödselns olika styrka och dess mer eller mindre ändamålsenliga användning, sjelfva utsädet's sämre eller bättre beskaffenhet m. fl. dylika förhållanden modifiera resultatet till den grad, att de försök, genom hvilka det erhållits, måste upprepas mångfaldiga gånger för att äga den möjligen största pålitlighet.

Om således landbruksförsök äro på en gång det mest omfattande och svåraste, men tillika det viktigaste af alla ämnen för forskningen, må man icke undra, att denna practiska kunskapsgrän, ömsom främjad och tillbakaset genom de allmänna grundsatser, teorien velat uppställa — ännu företer så många oafgjorda frågor, och att hon, fastän bearbetad af så många armar och ledd af så många hufvuden, likväl är i sina framsteg så senfärdig och trög.

En af orsakerna dertill är, att de fleste jordbrukare hafva, för sitt bestånd eller sin bequämlighet, behof af en säker afkastning, hvilken de ej kunna äfven-

tyra på ovissa försök. En gifven inkomst är dem nödvändig, för ögonblicket, och få kunna eller vilja uppoffra något för det tillkommande.

Sådan uppoffring medför likväl stundom lyckliga resultat, och allt hvad vi se omkring oss bevisar, att de äro åtminstone sannolika. Nästan alla de växter vi odla, voro i början främlingar och infördes genom lyckliga försök. Hafran, rågen, potäterne, sjelfva kornet och de flesta handelsväxter äro lika många bevis på främmande åkerbrukares odlingshåg. Dessa produkter, till en början försökta i smått, men omsider allmänligen antagna, gjorde först långsamma snart sagdt omärkliga framsteg, men vunno dock slutligen fast fot på många af de orter, som passa dem.

Intet här på jorden är stillastående, och åkerbrukets nuvarande gång, dess häfd eller vanhäfd, bevisar, att det ännu har många framsteg att göra, och att det ännu står vida under den högd, det kan uppnå. Den bästa sysselsättning, den löfligaste och nyttigaste, vore således att biträda dess framsteg.

Det äro dessa skäl, som öfver hela Europa föranledt inrättningen af Experimentfarmer, d. v. s. lägenheter, där jordbruksförsöken kunde göras utan äfventyr för odlarens bestånd; men det hela af sådana inrättningar fordrar omätliga detaljer och stor uppoffring af tid och penningar. I vår ställning minskar den inskränkta jordvidden arbetet, men medger icke dess mindre en temmeligen vidsträckt utveckling af intressanta försök, och hvart år arbetar man mera på att inskränka, än att utvidga dem.

Hufvudafsigten är här att i afseende på de ämnen, hvarmed vi sysselsätta oss, samla de första data och att lemna andra odlare någon anledning till framgång i hvad som lyckats oss bäst. Vi förbereda således de mera bevisande och mera noggranna försök, hvilka en gång skola anställas på vidsträcktare fält, än detta. Men det är tid att komma till vårt ämne och genomgå de föremål, som sysselsatte oss förlidet år.

Arbeten vid Experimental-fältet år 1831.

I. ÅKERBRUK.

A. VÅRSÄD.

1) SKIDVÄXTER.

a. MARGÄRTER.

Radsåddes med låda. Radernas afstånd 15 tum, ehuru 9 skulle gifvit större afkastning; men man åsyftade besparad arbets-kostnad, medelst rensning med kuplog och handärder (i stället för hackning). Jemnförelsen mellan afkastning och odlings-kostnad visade nu, likasom förlidet år, att detta icke är någon riktig economie för den, som gynnas af local-fördelen att kunna begagna extra dagsverkare.

Afkastningen är upptagen i tabellen vid slutet af denna afhandling. Åkern hade året förut (Berätt. p. 60) burit råg, som gaf 13 tur. på tunnlandet. Ärterne vunno det bifall, att de på den vanliga höstauctionen betaltes med 1 R:dr 4 sk. B:co kappen, öfver hufvud räknadt.

Den till såningen begagnade låda är afritad och beskrifven i undertecknads afhandling om Morotskötsel. Anledningen till detta redskaps inrättande nämndes i 1827 års Berätt. p. 195. Der yttrades tillika, att lådsåning är ett ovigt, föga mekaniskt såningssätt, liksom bredsåningen, men som fordrar nästan ingen öfning. Det oviga låg deri, att lådan måste skakas; hvilket sedermera afhulps medelst en trävåls, på hvilken borstpenslar äro anbragte, svarande mot hålen i lådans botten. Denna mechanism är så enkel, att den kan göras af hvilken slöjdekunnig dräng som helst, likasom sjelfva lådan, hvilken år 1828 (Berätt. p. 255) kostade 1 R:dr 32 sk. hos Stöckholms snickare. Botten kostar särskilt 40 sk., när den är af koppar; men den gör samma gagn, om den tillverkas af ett spjell.

b. *BÖNVICKER* (*Vicia Faba var. equina*), mera känd under namn af *Hästbönor*. Radsåddes utan machine och utan att åkern var uppkörd om hösten, emedan den ansågs vara tillräckligen rensad och luckrad genom föregående Rotkålsodling (Berätt. 1830 p. 7). Sättet beskrefs i en äldre Berättelse (1829 p. 42—46), men hvilken ej lærer kommit i Bokhandeln; hvarföre det torde tillåtas att i korthet framställa det med de tillägg, erfarenheten vid handen gifvit.

Om hösten plöjes åkern i smala ryggar, 6 tum djupt, på det sätt, att 2 tiltor stjälpas mot hvarandra. De täcka då en oplöjd rimsa af 2

tiltors bredd, och afståndet mellan ryggarnes spets är vid pass 27 tum. I sådant tillstånd lemnas landet öfver vintern.

På frusen mark utföres gödseln, som, der jordmänen är styfhalter, kan vara starkt halmblandad. Den aflässas i sådana högar, som för dess bekvämliga spridande fordras. Om våren, efter källossningen, utbredes den i sjelfva fårorna, på deras botten, vid pass 3 tum tjockt. Sedan låter man åkern torka så mycket, att han, efter verkställd såning, kan harfvas.

Om gödseln ej kunde utföras på kälad mark, nyttjar man om våren kärror, hvilkas hjul äro så afpassade, att de gå i hvarannan fåra. Gödseln aflässas i den medlersta, hvarifrån den sedan sprides till de 2:ne på ömse sidor varande fårorna, så att 5 fåror gödglas på en gång, för att bespara tid och arbete.

Såningen sker med hand. En öfvad person kan beså 2 fåror på en gång, om ryggarne äro så skarpa, att endast få bönor kvarligga på dem. Sedan harfvas längs efter åkern, med tättnad harf, till dess ryggarne äro nästan utplånade, hvarefter tvärharfvas.

Dernäst klyfvas de om hösten oplöjda rimsor, så att bönraderne höljas med jord och åkern får samma utseende, som han haft öfver vintern.

Följden här af är den, att äfven det starkaste regn hvarken kan bortskölja gödseln eller tillpacka åkerns yta. Bönorne ligga på gödselbädden, liksom i en drifbänk, omedelbarligen betäckta med lös jord, hvarigenom deras gröning befordras.

När denna, efter 2 till 3 veckor, är för sig gången, harivas landet längs efter fårorna, till dess inga ryggar äro kvar. Skulle väderleken sedermera gynna ogräsets växt, så harivas på tvären; i det ögonblick börnorna äro nära att uppsticka öfver jordbrynet.

Sedan de blifvit 6 tum höga, frånplöjes jorden, så att den mellan bönräderna bildar en kullrig vall. Inom raderna handrensas. Några veckor sednare, när plantorne börja skyla åkern, kupas; hvarmed hela odlingen är fullbordad.

Att den skarpa leran härigenom erhåller ett kraftigt och mot ändamålet svarande trädesbruk, har man ögonskenligen varseblifvit. Ena hälften af åkerjorden bearbetas af höst och vinter, kostnadsfritt; den andra röner sommarens inflytelse. Börnornes rötter luckra och förbättra äfven. Körningarne hindra åkerns packning af regn. Plantornes skugga förekommer hans alltför starka uttorkning.

Gödseln befinner sig i sådant läge, att den hvarken förlorar sina närande beståndsdelar eller hindrar åkerredskapens gång. Den meddelar börnorna sin första kraft och är efter deras mening i det skick, som sig bör för hvete, korn eller vallmo. Efter verkställd harfning är den så redd för höstsäd, att den med rent träde ej kunnat blifva bättre genom dubbelt mera arbete.

På sådant sätt kan följagtligen radculturen verkställas mycket lättare än med såningsmaschine, emedan man icke blott insparar körslor,

utan äfven kan fördela dem så, att andra arbeten obehindradt fortgå.

Såningsmaskinerne deremot (de vanliga nemligen) förutsätta åkerns fullkomliga bruk, hvartill man, i anseende till börnornas behof af tidig såning, ofta saknar läglighet, då odlingen drifves i stort och för att ersätta trädning. Ett stort hinder är ock stark nederbörd tidigt på våren, emedan styfleran, den för bönor tjenligaste jord, derigenom blifver mera svårbrukad än andra jordmåner. Dessutom vore det förmanligt att just för börnorna få använda den obrunna gödseln; men den hindrar såningsmaskinernas gång, och gör att arbetet ej kan verkställas med nödig lätthet och ordentlighet.

Nyssnämnde method försöktes dels för att hafva dessa på styflerhaltig mark betydande hinder, dels ock för att genom exempel visa, huruledes radodling låter verkställa sig i stort, så att den äfven på vidsträckta gods kan ersätta en del af trädet. Utgången visade, att svårigheterna besegrades, och att denna method är så allmänt användbar, att ock de största trädesfält skulle, utan andra redskap än de vanliga, kunna rädsås med bönor, ehuru man gödslar för dessa med den mest halmstarka obrunna spillning.

Då ryggarnes läggning med plog faller sig dyrare än ärjning, försöktes sistl. höst att bilda dem med årder, hvarigenom deras afstånd blef 28 tum. Frågan är dock, om icke denna besparing i första utläggget kommer att medföra

ökad kostnad för rensningen; hvarom framtiden torde upplysa.

I anseende till våra merendels torra vårar, är ett afstånd af 27 tum, visserligen nog stort. Afkastningen skulle blifva ymnigare, om afståndet vore blott 18—20 tum. Men vid körning till 6 tums djup låter detta icke practisera sig. För att påskynda åkerns beskuggning vore derföre nyttigt att försöka odling af grävicker jemte höstbönorna. Vickern kunde bredsås, efter ryg-garnes nerharfning, och myllas genom tvärharfningen. Af hvad tillförene (Berätt. 1827 p. 68) blifvit uttrönt, angående lämpligaste utsädesmängden af grävicker, förmodar jag, att 12 kpr. skulle för detta ändamål vara tillräckliga på tunnlandet.

c. *Hvit VICKER* (*Vicia sativa alba*).

Denna artförändring af den vanliga åker-vickern hitkom för några år sedan under namn af Lins, hvarmed den i afseende på fröets smaklighet äger stor öfverensstämmelse, helt och hållet saknande grävickers baskhet. Äfven Franska hushållare gifva den namn af Lins (*lentille du Canada*). De säga, att fröet är större än grävickers; hvilket ej här inträffat. På många ställen i Frankrike nyttjas det i soppor och till brödbakning (med tillsats af annat mjöl). Stufvad, såsom Lins, har den liknande smak.

Omkring Stockholm lærer denna vickersort vara föga odlad, då den på auctionerna stigit ända till $1\frac{1}{4}$ R:dr per kappe. Medelpriset var $43\frac{1}{2}$ sk. Att den likväl, äfven såsom foder-

växt, erbjuder ej mindre fördel än grävickern, ses af tabellen.

Den ymniga skörden af frö, 27:de kornet, lærer, under ett för skidväxter i allmänhet mindre gynsam år, få tillskrifvas odlingsättet: tidig såning i täta rader (8 tums distance) på lera, som genom föregående årets (B. p. 12) rotcultur var ren och redd.

Då ingen stödjande växt begagnades, synes detta resultat bestyrka en tillförene gjord anmärkning (B. 1827 p. 67), att när vickerblanne ger ymnigare äring än vicker ensam, är orsaken icke blott den, att vickern uppbares af sädesstånden, utan ock att han, genom deras större benägenhet att växa uppåt, tvingas att skjuta i höjden för att få ljus och luft. När han är sitt eget stöd, gör han sammalunda.

d. *Grävicker* (*Vicia sativa*).

Åkern, en af de magraste härvarande, gaf, fastän öfvergödslad, den ringa skörd, tabellen visar. Om någon växt skulle hjälpas genom öfvergödslande, så är det vicker, hvilken, äfven efter sen såning, stundom plägar gifva försvarlig äring, då väderleken är gynnande; men på styflera lyckas detta gödningssätt endast i händelse af regn.

Till grödans minskning bidrog ock, att hon en natt skattades af Getter, hvilka hade brutit sig ur det skjul, der man äfven sommartid nödgas hålla dem instängda. Emedan resultatet derigenom tillintetgjordes, hade det således kunnat helt och hållet förbigås, om man

icke haft för afsigt att i tabellen upptaga alla på åkermannavis verkställda odlingar, antingen de lyckades eller ej.

Större delen af samma åker var besädd med hafra, hvarom längre ner. Som det hela är i behof af grundlig förbättring, gjordes början dertill genom öfvergödslandet. Om hösten utfördes och närplöjdes ett gammalt halmmat-tetak på en del af faltet; på en annan del utbreddes gyttjan från en upprensad damm. Det öfriga kommer att fullbordas med composterad kalkblandad mässtorf, dubbelplöjning och rotodling.

e. *LEDVICKER*

hitkom från Siberien under namn af *Vicia sibirica*, men är samma art, som WILDENOW först ansåg för en *Lathyrus (L. Monanthos)*, men sedan uppförde bland vickerslägtet under namn af *Vicia articulata*. Närmar sig Linsen deri, att dess skidor hysa blott få frön (3—4). Uti ekonomiskt hänseende liknar den ock Lins deri, att den mognar tidigare än åkervicker, att den är dubbelt lägre till växten, och att dess frön äro mera platta än kullriga.

Halmväxten hos denna låga och finstängliga men bladrika vickerart befordrades derigenom, att plantorne, vid uppspirandet ur jordbrynet, öfverströddes med kalk, hvilket äfven påskyndade fröets mognad. I sig sjelf är den, såsom äldre rön visat (Berätt. 1828 p. 122), så tidig, att den redan de första dagarne af Juli haft mogna frön; men då var den sådd 2 dagar före julaftonen.

Den rätta vintervickern vill ej lyckas hos oss. Tilläfventyrs skulle således denna kunna intaga dess rum. Fördelen deraf vore ej obetydlig.

I Frankrike, hvarest den odlas både såsom foderväxt och för sina mjölkhaltiga frön, anses den föga productiv. Orsaken lär vara, att den säs på utmagrade falt. I brist af bättre jordmån tål den äfven den magraste, der hvarken åkervicker eller grårter skulle trifvas.

Halmen är fin, mjuk och omtyckt af boskapen. Fröet ätes såsom Lins och skall brukas mycket i trakten af Orleans under namn af *Jarosse*. Det tål starkare kokning än ärter.

Emedan stänglarne äro spensliga, brukar man till stöd för dem utså råg eller vinterhafra (i Frankrike). Här nyttjades denna gången ingen stödjväxt. Skulle någon begagnas, så vore Himalayakorn sannolikt den lämpligaste.

2) *ROTFRUKTER.*

a. *Rorkål*

planterades, emedan derigenom vanns tid att bruka landet bättre, än om det hade blifvit besäddt. Åkerns föregående behandling ses af förra Berätt. p. 49. Att arealen der upptåges större än här, har sin grund deri, att en del nu bar Hvitbetor, hvilka, såsom odlade blott till frö och på trädgårdsviis, ej komma i beräkning. Dylikt var förhållandet äfven med några andra åkrar, af hvilka man nödgades upptaga smärre stycken till odling af växter,

hvilkas frö skulle urarta, om de stode hyarandra nära, eller förtäras af foglar, om de ej omgäfvdes af annan säd.

Rotodling är vid denna egendom af stor betydhet, såsom ingående i circulationen och i bruket af trädesjord. På lerstark jordmån hafva Potäter det emot sig, att deras upptagning är dyr. Rotkål deremot möttes af den svårigheten, att plantorne lätt kunde förstöras af jordloppor. Väl lyckades det att frälsa en del, genom begagnande af frön utaf olika åldrar, på sätt föregående Berättelser omnämna (1828 p. 42, 1829 p. 47); men denna method är osäker, då man ej sjelf uppdragit frösörterna. Derföre pröfvades äfven andra utvägar, bland annat vattning med sallaka, om nyttan hvaraf jemf. B. 1827 p. 151. Sedermera har befunnits, att fröet tillika bör stöpas och plantrotterna, före sättningen, inslammas, på sätt nämndt är i uppsatsen om trädesväxters behandling (1830 p. 82).

Stöpningen verkställdes den 7 Maj, sedan man samma dag hade undersökt, huru många rotkålsfrön af fjolårets skörd gingo på ett lod. De voro 4344 stycken. Då arealen, som skulle planteras, utgjorde 2000 qv. alnar, behöfdes således knappt 1 lod frön, om hvar planta erhöill 2 qvadratfots utrymme. Men 2 lod lades uti en upplösning af 3 lod salt i $\frac{1}{8}$ kanna damvatten. Fröen omrördes väl och lågo i vattnet 5 minuter, efter hvilkas förlopp vattnet afhölls och frökornen, så våta de voro, beströddes med 2 jumfrur finstött osläckt kalk, som med

en sticka kringrördes, till dess de, inom 2—3 minuter, voro så torra, att de kunde med hand utsås på den tillreds grafda frösängen, hvilket skedde då genast, hvarefter de nerhackades liksom spenatsfrö. De grodde inom 3 dygn. Inga jordloppor förmärktes på 14 dagar, hvarföre ansågs onödigt, att vattna med sallaka. Men d. 22 visade sig några af dessa skadedjur, och de hade så ökat sig d. 25 på eftermiddagen, att sängen syntes mera svart än grön. Jag besåg den i sällskap med Majoren och Riddaren G. E. LUNDSTEDT samt Grosshandlaren NORDVALL, hvilka torde påminna sig, huru denna händelse fagnade mig. Samma afton tillagades sallaka, och följande morgon skedde vattningen, som ännu en gång upprepades 4 dagar derefter, med den påföljd, att plantorne räddades. Till hvar kanna vatten togs $1\frac{1}{2}$ lod salt. En så, innehållande 24 kannor, var tillräcklig hvardera gången för en frösäng om 35 qv. alnar. Större areal fordrades ej för att uppdraga det på 2000 qv. alnar erforderliga antal plantor.

Häraf lärde man, 1) att stöpning ensam är otillräcklig, men 2) att den motsvarar ändamålet när vattning med sallaka tillkommer, och 3) att denna vattning bordt påkostas så fort plantorne utvecklat sina första blad, i hvilket fall deras växt ej hade blifvit så trög, att de först den 11 Juni kunde utsättas, hvarvid 4) iaktogs, att rötterna doppades, ända till halsen, i en blandning af boskapsspilling, lermylla och gödselvatten.

Man kan, om så behagas, förklara dessa åt-

gärder för småagtiga: de äro det, i likhet med allt annat jordiskt bestyr; men de uppfylla sitt ändamål, och det går fortare att verkställa än beskrifva dem. Ännu en gång, rotkålsodling är för denna local så vigtig, att det nu beskrifna förfaringssätt torde få anses för en nyttig sak, till dess något bättre varder uppfunnet.

b. POTÄTER

odlades på 3 slags jordmåner, hvarest resultatet blifvit olika. De modifierades äfven af sättnings- och upptagningstid, gödsel-quantum och föregående odling, sås. tabellen visar. Afkastningen blef minst på den torraste och ofruktbaraste jordmånen, som ock planterades ganska sent, derföre att de många och betydliga dervarande impedimenter af stenar och stubbar ej förr hunno undanröjas. Den potätsort, som i ordningen är den andra, hitkom äfven sent. Den skall, när den sättes tidigare och på väl brukad jord, vara både tidig och ymnigt gifvande.

Att inom 3 $\frac{2}{3}$ månad skörda per tld. 44 tunnor potäter från en nyss uppbruten mobacke, när sättningen ej skett förr än d. 30 Maj, hade väl varit omöjligt, om intet regn fallit i Juni månad. Lyckligtvis omväxlade det härligaste solsken med milda skurar (den 4, 7, 11, 14, 28 — 30:de), hvilka dock förnämligast båtade gräsväxten, snart afdunstande från sandjord. Derföre och då de 3 följande månadernas hufvudcharacter var torka, lærer man vid resultatets bedömande äfven böra anmärka gödselqvan-

titeten (se tabell.) och odlingssättet. Potäterne hade legat 12 timmar i gödselvatten, innan de utsattes — en method, som, med tillhjälp af några nättasor, ganska väl kan begagnas, äfven vid odlingar i stor scala. Radernas afstånd var 18 tum. I hvarje rad kördes färorna 12 tum breda, 9 t. djupa. Potäterne utlades hela, gödsel spriddes öfver dem och derofvanpå knappt 3 tum sand. När stånden voro kvartershöga, drogs åter sand i färorna; hvilket sedermera fortsattes till dess hela landet blef jemnt. Härigenom behöllo potäterne nödig fuktighet och deras horisontelt löpande skott ostörd frihet att sig utveckla.

På mossjorden verkställdes odlingen efter alldeles motsatt princip. Potäterne lades helt enkelt, i rad, på den jemnharfvade, icke färade, jordytan; litet gödsel kastades ofvanpå hvar och en, hvarest torfven öfverstjelptes med plog. Utom denna åtgärd hade här blifvit missväxt, då mosstorfven är så vattenhållande, att ännu efter 2 månaders oafbruten torka, under varmaste sommarn, vatten kunde med blotta handen droppvis kramas ur dess öfversta lager. Sättningen var här senast och gödselquantiteten minst (31 enbetslass per tld.). Potäterne blefvo derföre små, men de voro talrika; hvilket antyder, att denna method, tidigare använd och med större gödselmängd, är på våt mossjord förmånlig.

Odlingen på lera var i localt hänseende vigtigast, emedan den sammanstår med en circulationsplan, som blifvit af LandtbruksClassen

gillad och i år kommer att försökas, om tillräckligt förlag erhålles. Denna plan är, i korthet, följande: Arealen 5 tld., hvaraf 1 med Rotfrukter (neml. $\frac{3}{4}$ med potäter och $\frac{1}{4}$ med rotkål), 1 med Hvete (eller Vårsäd) och Klöfver, 1 Klöfver, 1 Hvete (eller Vårsäd), 1 med Lucern, som begagnas till äng i 5 år. Afkastningen är beräknad för

$\frac{3}{4}$ tld Potäter till 60 tnr à 1 R. 60:—	
$\frac{1}{4}$ - Rotkål till 35 - à 1 R. 35:—	95:—
1 - Hvete till $7\frac{1}{3}$ - à 10 R. 73:16.	
Hvete halm 280 $\mathcal{L}$ à 3 sk. 17:24.	90:40.
1 - Klöfver 430 $\mathcal{L}$ à 10 sk.	89:28.
1 - Hvete, såsom ofvan	90:40.
Lucernhö 500 $\mathcal{L}$ à 10 sk.	104: 8.
	470: 20. —
Afgår productions-kostnad, enligt särskild räkning	202: 37. 10.
Återstår behållning	R:dr 267: 30. 2.

Foderqvantiteten, 1180 Lisp. hö och 560 Lisp. halm (när 35 tnr. Rotkål anses svara mot 250 Lisp. hö), är tillräcklig att hela året underhålla 4 kor af vanligt godt slag, då hvar ko får 16 $\mathcal{L}$ hö och $7\frac{2}{3}$ $\mathcal{L}$ halm på dygnet; hvarefter, enligt det vanliga låga beräkningssättet, erhålles 81 lass gödsel à 43 Lisp., under det att verkliga behovet är 76 lass på förut väl häfdad och i full växtkraft varande jord.

Med förutsättning af tillräckligt förlag och vårdad kultur, eger således denna circulation alla characterer af sjelfbestånd. Pröfvas den i afseende på rotfrukterna, så befinnes af det föregående 1) att $\frac{1}{4}$ tld. Rotkål gaf $46\frac{5}{12}$ tnr. (i stället för 35), och 2) att de på lera odlade

potäterne (annan jordmän kommer ej här i fråga) gafvo $82\frac{1}{8}$ tnr. sedan utsädet afdragits (neml. på de 3 åkrar, hvilka skördades i September). Rotkålens medelpris var i Stockholm $1\frac{1}{2}$ R:dr Bico, Potäternas 3.

Men hvad som eger mer än localt intresse, är den erfarenheten, att Potäter kunnat, på lerstark jord, bringas till 80 à 100 tunnors afkastning ett år, då deras pris ger tillkänna, att åringen i allmänhet varit under medelmåttan. Detta torde dock till någon del få tillskrifvas odlingssättet: den ymniga utsädesmängden, radernas närhet till hvarandra, jordens djupa bruk, Potäternas grunda läggning, men starka myllning, och märkens renhållande medelst harfning och kupning, på sätt i förra Berättelsen (p. 18—20) omförmäldes.

Den grunda läggningen är egentligen beräknad för våtår; nu visade sig, att den äfven i torrår gör nytta. Orsaken dertill synes vara, att Potäterne, fastän de i dagligt tal kallas rötter, icke äro verkliga rötter, utan underjordiska knoppar, hvilka, ju mera djupt de ligga, desto mindre kunna utveckla sig, ehuru de behålla lifvet på alns djup och deröfver. Redan vid $\frac{1}{2}$ alns djup, på styflerhaltig mark, utsända de blott fina grenar, hvilka sluta sig uti en till storlek och form ärtlik knopp, som den sommarn ej vidare utväxer. Directa försök, till bevis på detta förhållande, anfördes i 1826 års Berättelse.

Huru en i god tid verkställd harfning skulle kunna skada dessa knoppar, är icke tänkbart för den som vet, att de ej framkomma ur sjelfva

moderknoppen (sätt-potäten), utan från dess ofvan jord uppskjutande stam. De existera således endast rudimentärt, när harfningen verkställes.

Men visserligen kan denna operation skada derigenom, att några sätt-potäter helt och hållet uppdragas ur jorden. Dem måste man åter nedstoppa. De blifva ej många, der myllningen gjordes med besked.

Huru stor lifskraft, eller snarare, huru rikt förråd af ögon Potäter äga, är för öfrigt ganska synbart af den rensningsmethod, man på åtskilliga ställen försökt, t. ex. i Jönköpings Län (se *Jönk. Hush. Sällsk. Handl.* IV. 56). Sedan potateskålen, det så kallade fanet, hunnit 2—3 tum ofvan jord, då landet vanligtvis är alldeles grönt af ogräs, brukar man utbreda fårris tunt och antända det, hvarest hela åkern synes svart. Hvarken till storlek eller mängd skola Potäterne lida genom denna behandling, som anses minska rensningskostnaden och utan tvifvel äfven bidrager att stegra jordens verksamhet.

3) SADESSLAG.

Utom 40 arter och artförändringar, hvilkas frö hitkom från Heidelberg, hvarest de varit odlade af METZGER, försöktes några och 60 från Spanien och Danmark, derstädes odlade af LAGASCA och HORNEMANN. Utrymmet medgifver icke att framställa resultaten af dessa odlingar, hvilka dessutom gjordes i så liten scala, att de för det practiska åkerbruket en-

dast såsom vinkar äga något värde. Det skulle kosta betydlig både arbetslön och tid, att utvidga dem; men också är säkert, att man derigenom skulle komma till resultat, hvilka undgått nyssnämnde odlares uppmärksamhet. Önskligt vore derföre, om Academien tillät dylika försök, vid hvilka till en början ej får räknas på ökad inkomst.

De odlingar åter, som gjordes på större areal, äro i tabellen anförda. I allmänhet gäller om dem, att de, utom sin egenskap att ingå i omloppsbruket, åsyftade utrönandet af den regel, som bör följas vid utsädesmängdens bestämning. Emedan denna är mera väsendtlig, än man vanligen tyckes tro, och då några landthushållare önskat lära känna den i förra Berättelsen, p. 47, omtalade formel, torde detta ämne här få vidröras, ehuru det snarare hör till landtbrukslärans elementer, än till experimentbeskrifningar.

Afsigten med såning är, att på en gifven areal frambringa det möjligen största antal plantor, men hvilka derjemte äro de möjligen fullkomligaste; hvarföre den ena ej får hindra den andras utveckling.

Utsädes mängd beror således af det utrymme, hvar planta behöfver för att kunna fullständigt utbilda sina rötter, grenar och blad. Detta utrymme åter beror på jordmånens bördighet, kraft och häfd, på plantans behandling under växtperioden, på såningstid och myllningssätt; samt på fröets duglighet.

Ju fetare t. ex. åkern är, desto mera rum behöfver hvart stånd; desto mindre utsäde erfordras, och tvertom.

Ju mera åkerns physiska beskaffenhet gynnar plantornas växt, desto glesare kan den besås. Hvete fordrar t. ex. tunnare såning på styf jord, än på mindre styf.

Ju fullkomligare åkern blifvit redd, desto glesare må han besås. Undantag härifrån göra blott de åkrar, hvilka man brukat ovanligen djupt. Dessa kunna, till en viss grad, besås desto tätare, ju mera djupt de äro försedda med tillgängliga näringsämnen.

Lemnas grödan åt sig sjelf hela växttiden, så bör hon vara tätare sådd, än om man ämnat rensa, gallra och kupa.

Är växttiden lång, så fordras glesare såning än i motsatt fall; glesare t. ex. för tidigt sådd höstsäd, än för sensådd (när allt annat är lika), och tätare för vår- än för höstsäd.

Då myllningen är så fullkomlig, att hvart fröbart korn kan gro, behöfves naturligtvis mycket glesare såning, än då fröet blott harivas ner. Då verkan af harfning var 100, var den af billharfning 155, och af båda förenade 203. Så utföllo försöken 1828 (B. p. 66).

Om således man känner det utrymme, plantan kräfver i sitt fullkomliga skick, efter jordmånens, climatets och odlingssättets beskaffenhet, så lämpas frökornens mängd derefter. Men emedan det är omöjligt att räkna dem alla, bestämmes utsädet till mål och vikt, och blott några lod af kornen räknas. Deras storlek och

specifika vikt förändras årligen. Derföre är nödigt att hvart år undersöka, huru många ett gifvet mål rymmer.

Derjemte påminner man sig, att äfven det fullkomligaste frö är blandadt med slöa korn, att en del plantor dö bort i ungdomen, att andra förstöras af torka, frost m. m.; hvarför ett tillskott utöfver den beräknade quantiteten fordras.

Detta tillskott varierar efter fröets förmåga att behålla gröningskraften, och än mer efter myllningssättet. Nyttjas blott harf, så kan 100 procents tillskott behöfvas; nyttjas MAC-DOUGALS såningsmachin eller COOKE'S (ROTHOFF'S), så äro 33 procent tillräckliga. Nyttjas harf och billharf gemensamt, så förslå 50 proc.; men om säden ärjas ned, äro 3 gånger det beräknade quantum nödvändiga. Tillskottet tages större för råg än för hvete, större för hafra än för korn, större för höstsäd än för vårsäd, och alltid större i kalla luftstreck än i varma.

För att på kortaste sätt uttrycka dessa förhållanden fordras en formel. Den som i förra årsberättelsen (p. 47) åsyftades, är följande:

Ponera $a = 8064000$ (d. v. s. quadrattummens antal på ett tunnland), $b =$ hvarje plantas nödvändiga utrymme i quadrattum, $c =$ tillskottsprocenten, $d =$ fröens antal per $\mathcal{L}$, $e =$ tunnans kapptal, $f =$ tunnans vikt i $\mathcal{L}$; så är utsädet's quantitet i kappar $= \frac{a \cdot c \cdot e}{b \cdot d \cdot f}$.

Efter denna formel bestämdes alla i tabellen införda sädes-poster. Exempelvis skola nå-

gre af dem närmare betraktas, då vi nu komma till hvar sort särskilt.

a. *HVETE.*

Den art, som i tabellen intager första rummet, är af många äldre Berättelser känd. På auctionen betaltes den bättre än något annat sädeslag; ett parti om 4 kpr. uppgick till 8 R:dr B:co.

Till utsädets bestämmande hade man utrönt, att 10224 korn gingo på ett $\mathcal{L}$, att tunnan vog $271\frac{1}{2}$ $\mathcal{L}$, och att tillskottet, för bristande groningskraft m. m., borde räknas till 50 proc. Då åkern hvarken nu eller året förut blifvit gödslad, och myllningen måste verkställas blott med harf, antogs fröarealen eller hvar plantas utrymme till endast $3\frac{2}{3}$ qv. tum, som är minimum för hvete. Här var således $b = 3\frac{2}{3}$, $c = \frac{150}{100} = 1\frac{1}{2}$, $d = 10224$ och $f = 271\frac{1}{2}$. När eiftrorna insätts i formeln och räkningen verkställles, får man utsädesquantiteten = $\frac{8064000 \cdot 1\frac{1}{2} \cdot 36}{3\frac{2}{3} \cdot 10224 \cdot 271\frac{1}{2}} = 46\frac{2}{5}$ kpr. per tld.

Att detta ej var för mycket, torde få slutas deraf, att säden förökades i både vigt och volum: tunnan väger nu (d. 8 Decemb.) $14\frac{1}{2}$ Lisp., och skålpundet håller 7456 frön.

Den andra sorten är i Spanien bekant under namn af *Trigo tremès* (tremånads-hvete), för dess egenskap att der brådmogna. När den odlades här första gången (1829. B. p. 57), gaf den endast 2 tnr. 3 kpr. per tld., emedan man trodde det vara den ludna varieteten och rät-

tade odlingen derefter. Nu åter blef afkastningen nära 7 tnr., men också togs fröarealen eller $b = 3\frac{2}{3}$ qv. tum, och tillskottet eller $c = \frac{150}{100}$. Utsädets vigt var $281\frac{1}{2}$ $\mathcal{L}$, och skålpundet höll 10160 frön, hvilket ger utsädesmängden såsom i tabellen. Af den nya grödan höll ett $\mathcal{L}$ 9072 frön d. 8 December.

b. *RIG.*

På lera blef afkastningen obetydlig, liksom året förut på samma ställe (B. p. 37, der medlersta åkern bör heta 10 E, icke 10 D). Annat kunde ej heller väntas, då säd odlades efter säd, utan gödning och med ettj utsäde af endast 24 strukna kappar på tunnlandet. Detta afsteg från ofvannämnda välgrundade regel om vårsädes-quantiteten ansågs nödvändigt för det ängskaffe-frö, som jemte rågen utsäddes, och hvarpå man sedermera ämnat försöka verkan af öfvergödning. Såsom prof af rågcultur bör således denna odling icke betraktas, och den hade saklöst kunnat utslutas ur tabellen, om ej fråga vore att känna *alla* de större odlingarnes resultat, då äfven de, som på blotta försök företagits, måste komma i betraktande, fastän deras rätta värde först efter några år kan bestämmas.

Säden utgjorde $25\frac{1}{2}$, halmen $58\frac{3}{5}$, bosset 5 och agnarne 10,9 procent af hela grödans vigt.

I förra Berätt. p. 33 anmärktes, huruledes rågen småningom hade blifvit tyngre. Tillika yttrades, att vigten bör ökas genom såning på lösare jordmån (på mossjord och med öfver-

"gödning)." Detta bekräftas genom det comparativa försök, tabellen redovisar. Den öfvergödslade tegen gaf säd, som vog 14 Lisp. i $\frac{1}{2}$, då säden från den öfriga delen af samma åker höll endast 13 Lisp. 8 $\frac{1}{2}$, efter utsäde om 12 $\frac{1}{2}$ Lisp. På denna svaga jord togs *b* till 3 qv. tum, *c* till 50 procent (utsädet myllades med harf), och ett $\frac{1}{2}$ höll 17600 frön; hvarefter utsädet per tld. blifver 32,989 kpr.

Till öfvergödning begagnades sockerjord (bensvärta, som varit nyttjad till sockerraffinering). Utom benens phosphor-syrade kalk och kol, håller detta ämne ägghvitan efter klarbloden och litet socker. I stöd af denna sammansättning kan förmodas, att sockerjorden verkar ej blott såsom gödsel, utan ock såsom retningsmedel, hvilket hastigheten af dess verkan synes bestyrka. Öfver sädesbrodden utströddes 4 gångor rågutsädets mål, således 3 $\frac{2}{3}$ tnr. eller 55 $\frac{3}{4}$ Lisp. på tunnlandet. Effecten (utom kärnfullare säd) var i mål 13,6, i vigt 17,9 proc. mera råg och 44 proc. mera halm på den öfvergödslade tegen, och total-differencen 33,9 procent, nemligen:

Producternas förhållande i 100:delar.

	Säd.	Halm.	Boss.	Agnar.	S:a.
på den öfvergödslade	19,3	34,4	3,0	3,5	60,2
på den andra	15,8	19,3	2,1	2,6	39,8

Jemnföres råg-åringen procentvis, för 5 år, enligt förut uppgifne förhållanden, så finner man, att den var år

	Säd.	Halm.	Boss.	Agnar.
1827, med tät gröda, . .	33,8	57,4	3,3	5,5
— " gles "	35,0	52,4	4,6	8,0

	Säd.	Halm.	Boss.	Agnar.
1828, med gles gröda, . .	27,7	47,3	2,6	12,4
1829, " tät "	33,7	55,3	3,9	7,1
1830, " tät "	29,1	67,2	1,9	1,8
1831, " gles "	25,5	58,6	5,0	10,9
— " tät "	32,0	57,1	5,0	5,9
— " tät "	30,9	60,0	4,0	5,1
hvaraf medium är	31,0	58,1	3,8	7,1

hvilken tafla afvenledes antyder nyttan af tät säning.

c. Korn.

1. *Från Tanger.* Utsädes-mängdens bestämning för denna nya kornsart afvek från förlidet års lyckade försök (Berätt. p. 21) i så måtto, att frö-arealen lämpades efter den, som på medelmåttigt god jord befunnits tjenligast för Grofkorn, hvars nödvändiga utrymme på bättre jordmån är 5 $\frac{2}{3}$ qv. tum, på sämre 2 $\frac{5}{6}$, och således öfverhufvud 4 $\frac{1}{2}$. Utsädet vigt var 11 Lisp. 2 $\frac{1}{2}$, ett $\frac{1}{2}$ höll 7008 korn, och tillskottet öfver den beräknade quantiteten togs till 50 procent. Derigenom kommo på tunnlandet 65 $\frac{4}{5}$ kpr., hvilket, såsom tabellen visar, torde hafva varit mera än som behöfdes; ty tunnans vigt blifver endast 10 $\frac{3}{4}$ Lisp., sådan sjelfva det Levantiska utsädet vigt var.

Denna kornsart har grofva hylsor med små frön. Tilläfventyrs odlas den i Levanten blott såsom vintersäd (till hästfoder) eller på mager jordmån.

2. *Himalayakorn*, odladt på 2 ställen. Den mindre åkern, som hade burit Trumkål, jemnades okörd om hösten 1830, på det man skulle

få se, om verkan af körningarne för kålens rensning och kupning var tillräcklig att frambrinnga ymnig kornskörd, eller om denna då först kunde väntas, när åkern hade blifvit i vanlig ordning höstskörd. Utslaget visar, att det sednare var händelsen, så mycket mer som denna teg var radsädd med hand, och följagtligen bordt gifva ungefärligen lika mycket med den närmast liggande i föl (B. p. 22).

Den större åkern lemnades afven okörd, men hade året förut (B. p. 9) burit Morötter, hvilkas upptagning med spada till någon del godtgjorde bristen af höstkörning.

Da flere landtbrukare önskat erhålla närmare upplysning om Himalajakornet, hvaraf de hämtat utsäde från Experimental-fältet, ämnar undertecknad, för att efter förmåga söka uppfylla deras ästundan, författa en särskilt afhandling derom, hvilken, utom resultatet af 7 års rön på denna egendom, jemväl skulle framställa det användbaraste af hvad andra erfärit, rörande detta kornslags odling och beskaffenhet m. m. *).

d. HAFRE.

Tabellen redovisar 9 odlingar: 3 på ny-plog, 3 på potatesland, 3 på hafreåker.

*) Afhandlingen om Himale-kornet har, sedan detta skrefs, blifvit författad och tryckes samtidigt med denna Berättelse, för att kunna på samma gång tillsändas resp. Subscribenter. Den handlar äfven om odlingen af andra kornarter och om vårbruk i allmänhet, emedan dessa ämnen på det närmaste sammanhänga.

De nyplöjda landen hade sedan 1819—20 burit Timothei, ogödslade. Att äringen det oag-tadt nu öfversteg 13 tnr. per tld., talar för rik-tigheten af dessa åkrars *fordna* (Edelcrantziska) behandling, som hade till föremål att bestäm-ma de grunder och det sätt, hvarefter skogbe-växt och mossslupen mark bör skötas, för att utan gödsel bringas till fortfarande bördighet (genom artificiella gödningsämnen, hämtade från växt- eller sten-riket, jordblandningar, förrutt-nade vegetabilier m. m.).

Potateslanden gäfvö än högre äring, p. m. 17 tnr. 13 kpr. per tld. — till stöd för den i förra Ber. (p. 41—48) yttrade åsigt, att hafra, fastän mindre aktad än korn, likväl är, på god jord, icke mindre lönande; ty med förutsätt-ning, att 1 tna hafra vore = 25 $\frac{1}{2}$ kpr. korn, svarar denna production emot 12 tnr. 14 kpr. korn, som väl knappast kunnat skördas här, då korn-productionen efter morötter gick till blott 9 $\frac{1}{2}$ tnr. Åkrarnes föregående behandling nämndes l. c. p. 12.

Af de 3 åkrar, der hafre odlats efter hafra, nämndes de 2 första afvenledes l. c. p. 37. Den tredje, som vidrördes pag. 38, har hittills va-rit en af ställets magraste och skarpaste åkrar, densamma, på hvilken ofvan (p. 7.) beskrifne odling af Gråvicker företogs. Hafran sökte man hjälpa genom öfvergödslande med boskapsspill-ning, men lägets torrhet och bristen på regn motverkade detta bemödande. Synnerligt gagu gör öfvergödning blott då, när tillräcklig ne-derbörd befördrar gödselns upplösning och ur-

lakning: öfvergödslade tegar äro i torrår alltid mindre bördiga, än de, på hvilka gödseln blifvit nerplöjd. Det efter Engelska författare så högt prisade öfvergödslandet kan således här aldrig medföra lika stor nytta, som i England; våra somrar äro mycket för torra och korta.

Men om detta växtbefordrande medel icke hos oss verkar förmånligt på första sädet, plägar dess inflytelse vara desto mera synbar på det andra; hvaraf tyckes följa, att gödseln icke, såsom många trott, förlorar i kraft derigenom, att den ligger utbredd öfver åkern. Tvertom synes den, i sådant läge, tillegna sig närande ämnen ur atmosfären, och det desto mera, ju mindre den brunnit; hvaremot den i stack ofta förlorar öfver hälften af sin volum, utan att det blifvit bevist, att den i samma mån vinner i godhet. Likväl torde få erinras, att här endast är fråga om sådan ladugårdsgödsel, som erhålles efter god och tillräcklig utfodring, hvarigenom en betydlig massa strö mättas med djurspillningen och bildar kraftig gödsel. Mångfaldiga gånger utfördes och nerplöjdes här sådan spillning alldeles obrunnen, och den gjorde, på styflera, bättre och långvarigare gagn, än den brunna spillningen. Men om fodret till det mesta består af bara halm och till minsta delen af hö, som dessutom kanhända är i sig sjelf dåligt eller illa bergadt; om derjemte kreaturen erhålla så litet af denna magra kost, att de nätt opp lifnära sig; om, det oagtadt, ströningen är nästan lika stark, som vid riklig utfodring — då kan det icke vara förmånligt,

att på åkern utföra deras gödsel obrunnen. Den består till största delen blott af torra, svagt digerade växtträdar, hvilka med möda hålla sig quar i halmen, då den skall pålassas; och denna halm kan, af brist på gäsning-ämne, väl mögla, men svårligen multna i åkern. Vid sådan boskaps-skötsel är visserligen nödvändigt, att gödseln undergår en hög grad af förrutnelse, innan han begagnas.

Till de 9 sistnämnda odlingarna nyttjades Svarthafra (*Avena sativa nigra* L.). Smärre försök med Österländsk, Podolsk och skallös Hafra (*A. orientalis*, *A. sativa Podolica*, *A. nuda*), äfvensom med Chinesisk (*A. nuda* β *Chinensis* Fisch.) eller den i tidningarna så mycket omskrifna *Avena farinosa* m. m., måste af ofvannämnda skäl här förbigås.

Svarthafran begagnades äfven för att pröfva verkan af ett på denna egendom nytt gödningsämne, träsyra mättad med kalk, som användes både på grusjord och på nyss uppgräfd leralf. Grusjorden, 2 år förut upptagen från botten af en dam, är något lerblandad, men så ofruktbar, att den, alltsedan den uppkastades, ej blifvit beklädd med några växter. Hvardera jordmånen bereddes om hösten 1830 genom gräfning med spada och delades i 5 lika stora sängar; N:1 1 och 5 ögödslade, N:1 2—4 blandade med träsyrad kalk i förhållande af 47 och 94 och 188 tunnor per tld. respective. Afkastningen, tunnlandsvis beräknad, blef:

1) på grusjorden:

	Säd.		Halm.	Agnar.	Summa.
	Tr. kr.	Lb. U.	Lb. U.	Lb. U.	Lb. U.
af N:o 1 . . .	4.32	36. 9,2	68. 1,1	9. 14,4	114. 4,7
- - 2 . . .	4.32	34. 16,8	64. —	16. 4,0	115. 9,8
- - 3 . . .	6. 15 $\frac{1}{2}$	47. 16	76. 19,3	12. 3,0	136. 18,4
- - 4 . . .	9. —	63. 3,9	93. 19,6	21. 17,5	179. 1,0
- - 5 . . .	4.32	34. 16,8	65. 12,5	13. 15,4	114. 4,7
Således är medium af Ni 1 och 5 . . . och sattes desas afkastn. lika med . . . så är den af N:o 2 . . .	4.32	35. 13	66. 16,8	11. 14,9	114. 4,7
- 3 . . .	100	100	100	100	100
- 4 . . .	100	97,7	95,7	138,7	110,7
	131,6	134	115,2	103,4	119,9
	184,2	177,3	140,6	186,2	156,7

hvaraf ses, 1) att gödningsämnet väl bidrog till spanmålsafkastningens ökande, men 2) att denna verkan ej spordes förr än den träsyrade kalken öfversteg 4 läster per tld.

2) på leran:

	Säd.		Halm.	Agnar.	Summa.
	Tr. kr.	Lb. U.	Lb. U.	Lb. U.	Lb. U.
af N:o 1 . . .	5. 23 $\frac{5}{8}$	38. 17,8	68. 1,1	8. 2,0	115. 0,9
- - 2 . . .	6. 15 $\frac{1}{2}$	40. 10,2	69. 13,5	12. 19,3	123. 4,0
- - 3 . . .	7. 16 $\frac{1}{2}$	53. 9,4	66. 8,7	14. 11,7	134. 9,8
- - 4 . . .	7. 16 $\frac{1}{2}$	56. 14,2	63. 3,9	15. 7,9	135. 6,0
- - 5 . . .	5. 14 $\frac{3}{8}$	37. 5,4	71. 5,9	8. 2,0	116. 13,3
Såled. var medelafkastn. å Ni 1 och 5 . . . och följagl. grödans förhållande, procentvis beräknad, på Ni 1 och 5 . . .	5. 19	38. 1,6	69. 13,5	8. 2,0	115. 17,1
- 2 . . .	100	100	100	100	100
- 3 . . .	116,3	106,4	100	160	106,3
- 4 . . .	134,9	140,4	95,3	180	116
- 5 . . .	134,9	148,9	90,7	190	116,7

hvilket visar, 1) att gödningsämnet verkade, på denna jordmån, förökad afkastning redan då blott 4 läster per tld. utfördes, men 2) att äfven en 4 gångor så stor quantitet ej här frambragte lika stor afkastning som på grusjorden, sannolikt af det skäl, att leran fastare qvarhöll de ämnen, på hvilka gödningsämnet skulle verka; hvarföre ock hafran från lerakern var p. m. 8 $\frac{1}{2}$ % lättare, än den från sandakern. Såsom de anförda resultaten visa, varierar neml. tunnans vigt: på lera, mellan 6 Lisp. 6 % (å N:o 2) och 7 Lisp. 3 % (å N:o 3), och blott på N:o 4 uppgick hon till 7 Lisp. 12 %; men på sand, mellan 7 Lisp. (å N:o 4) och 7 Lisp. 9 % (å Ni 1 och 3); hvaremot hennes vigt på de 9 i större scala odlade åkrarna, enligt den vid slutet af denna skrift bifogade tabell, öfver hufvud var 9 Lisp. 3 %, varierande mellan jemnt 9 och 9 $\frac{1}{2}$. Den träsyrade kalken tyckes följagtligen verka ej blott såsom ett medel att göra de få mullparticlarerna lösliga, utan ock såsom födoämne.

För att slutligen, med förbigående af alla smärre odlingar, erhålla summariska resultatet af de större, hänvises till ofta nämnde tabell, som upptager äfven de minst gifvande åkrar, men icke dem, på hvilka skötseln var trädgårdslilik och afkastningen i mån deraf större än den i tabellen anförda.

Produktions-kostnaden blef, i anseende till gynnande bergnings-väder, mindre än i följ; hvarföre och då förra Berättelsen handlade derom, det nu torde vara öfverflödigt att samman-

draga den ur räkenskaperna. I föl visades, att den, relativt till afkastningen, icke är större än på andra egendomar med styflerhaltig jord.

II. FODER-ODLING.

För att likaledes lemna några bidrag, till bedömande af höbergnings-kostnaden, meddelas ett sammandrag *) för 10 år. Afkastningen är utsatt både i lass- och pundtal, de sednare bestämda genom verklig vägning. Kostnaden omfattar jemväl de ängars bergning, på hvilka gräset fått mogna sitt frö, och deras, på hvilka det afslogs tidigt, antingen derföre, att de kunde bergas 2 gånger, eller derföre att fint foder behöfdes för Dishley-lammen och Kasimirs-killingarna. Resultaten voro:

År.	Lass.	St.	per St.	S:a R.	sk.	rst.
1822	137	à 31,53	St. 4320;	27,997	rst. 209:	47. 1.
1823	315	à 26,28	- 8280;	25,012	- 359:	26. 10.
1824	196	à 30,20	- 5920;	35,275	- 362:	26. 7.
1825	236½	à 27,43	- 6490;	26,903	- 303:	6. 5.
1826	141	à 26,96	- 3801;	36,321	- 239:	32. 9.
1827	224½	à 28,42	- 6380;	32,107	- 355:	30. 5.
1828	243	à 28,31	- 6880;	28,588	- 341:	22. 7.
1829	144½	à 31,56	- 4560;	30,299	- 239:	41. 7.
1830	279½	à 29,69	- 8300;	21,029	- 303:	1. 6.
1831	291½	à 29,84	- 8700;	22,062	- 333:	11. 6.
med.	220,8	à 28,82	- 6363,11;	27,592	- 304:	39. 1,5.

*) I vetenskapligt hänseende batar ett sådant sammandrag föga, emedan kostnaden är helt och hållet lo-

Bergningskostnaden, som naturligtvis måste variera både efter väderlek och årsväxt, har således på 10 år, öfver hufvud räknadt, uppgått till icke fyllest 2 sk. 3⅓ rst. för pundet. På Djurgården lär den räknas till 2 sk. 8 rst., som är 13¼ procent mera.

Vid bedömandet af en landtbrukares arbetskostnad är högst angeläget att afse localförhållanden. Det vore ett stort misstag att till jemnförelse med härvarande odlade ängsfält åberopa erfarenheten från sådan mark, på hvilken gräset, när det afslås bittida på morgonen, stundom hinner torka så mycket, att det samma dag om aftonen kan införas. Man skulle ej heller med billighet kunna till jemnförelse framställa de egendomar, der stackning aldrig kommer i fråga, utan höet med största lätthet införas i lador, hvilka äro på sjelfva ängen uppbygda och således bespara både långväga transport och stackningskostnad samt

cal; men om det vore af vigt, att opinionen om Experimental-fältets hushållning grundas på facta, icke på gissningar, lär meddelandet af detta sammandrag vara i sin ordning. Sistl. höst berättades, att slottern skulle ha räckt i 6 veckor; hvilket väl i och för sig sjelf betyder ingenting, enär de i texten omnämnde anledningar kunna göra en ännu längre bergningstid nödvändig. Men den egentliga bergningen räckte blott 3 veckor: arbetsmanskapet af Gardes-regementerna tillbragte här 20 dygn. Före deras hitkomst hade dock 16½ dagsverken af gårdens folk blifvit, i Junii månad, använda till bergning af tidigare foderslag.

det särskilda arbete, som, i händelse af regn, åtföljer omstäckningar. Detta arbete, jemte förlusten af hö som dervid skämmas, kan härstädes, under ymniga höår, icke skattas lägre än till 45 R:dr. Gräset är icke här af den magra beskaffenhet, bergas ej heller så öfvermogen, att det kan torka på en dag. Må man betrakta de rön, hvilka gjordes för att finna åtskilliga foderslags intorknings-procent (Berätt. 1828 p. 135, 1829 p. 86, 1830 p. 88), och det skall visa sig, att gräset från så kallad naturlig äng förlorar, genom torkningen, 62 à 77 procent i vikt eller att, efter 3 års medeltal, 100 Lisp. gräs hålla 68 Lisp. vatten, som genom sol och blåst måste utdrifvas, förr än gräset kan kallas hö. Man vädjar till hvarje practisk jordbrukare, om icke en sådan vattenmassa influerar på arbetskostnaden.

Såsom bekant är, hafva somlige landthushållare den lyckan att få alla arbeten uträttade för ganska lågt pris. De framlägga väl icke, till bevis derpå, flerårige anteckningar; det är till och med ovisst, om de någonsin fört en ordentlig dagsverkslängd med noggrann beräkning af alla kostnader. Så stor är likväl localens verkan, att man kan tro dem, när de, såsom prof af förmånligt beting, anföra, att ett tunnlands slotter fordrar jemnt ett karldagsverke och höets öfriga skötsel $1\frac{1}{2}$ *). Frågar man å-

*) Till stöd för denna låga värdering åberopar man v. TÖRNE, som i förra delen af sin *System. Landthush.* p. 69 uppför höbergnings-kostnaden till $2\frac{1}{2}$

ter andra hushållare, frågar man helä provinser, der arbetsberäkningar längre tid varit i bruk, så får man helt andra svar. I Preussen skattas bergningskostnaden till 11 à 39, per medium således till 25, procent af höets värde. Efter denna grund borde Experimentalfältets hö ej vara mera värdt, än 6 sk. 11 rst. per Lisp.; men medeltalet af de 10 sistförflutna årens auktionspris var nästan dubbelt större (12 och en fjerdedels skillingar).

I Grefskapet Middlesex (trakten kring London) antages väl, att en karl på beting slår $1\frac{1}{2}$ à $1\frac{3}{4}$ Acres om dagen d. å. 39 à 41 Svenska kpld.; men på hvar sådan karl räknas 5 biträdande hjon (män och qvinnor) för räfsning, volmning, lassning, stäckning m. m. Som man, i anseende till gräsets fetma, nödgas återkomma till hvar äng 3 dagar å rad, kan man, äfven vid gynnande väderlek, sällan införa höet förr än på 4:de dagen. Detta gräs har då blifvit, på första dagen, slaget, upphackadt, vändt, åter vändt, strängadt, *volmadt*; på andra dagen, utslaget, vändt, räfsadt i dubbelsträng, *såtadt* (satt i större volmar); på tredje dagen, åter utslaget och vändt samt slutligen *kopadt* (satt i större såtar) eller, i lyckligaste fall, infördt. Ungefärligen lika behandling måste gräset här undergå för att blifva *välbergadt* hö.

dagsv., då likväl afkastn. är endast 60 à 70 *Lb.* på tnl.; men man förgäter, att v. TÖRNE i sednare delen (p. 109) anser höbergningen kosta 6 dagsv. per tld.

Förr än Experimentalfältet uppläts till Kongl. Landbruks-Academiens disposition, var höbergningskostnaden per medium af 10 år 70 R:dr, men på en tid, då betalningen till arbetsmänskapet icke öfversteg 16 sk. om dagen. För dessa 70 R:dr inbergades, afvenledes efter 10 års medeltal, 2160 Lisp. hö, d. v. s. bergningen af hvart Lisp. kostade $18\frac{2}{3}$ r:st. Efter samma förhållande borde en bergning af 3 gånger större höquantum eller 6363 Lispund kosta . . . . . R:dr 206: 10. men emedan arbetslönen nu för tiden är 24 sk., ökas kostnaden med 50 procent eller . . . . . 103: 5. och Summan . . . . . R:dr 309: 15. är större än den som per medium af 10 år utgätt, sedan Academien mottog Fältet.

Om häremot kan invändas, att bergningskostnaden icke alltid stiger i precis samma förhållande som afkastningen, så är å andra sidan betydlig skillnad emellan bergningssättet förr och nu. Fordom kunde hela fältet betraktas såsom en enda sammanhängande äng. Inga diken funnos, inga foderslag af olika mogadstid. Ingen skillnad behöfde göras emellan afkastningen ifrån särskilda ställen. På sin höjd åtskiljde man hårdvalls- och sidvalls-hö. Lassen räknades blott, men någon undersökning om vissa ängslotters specifika bördighet kunde så mycket mindre komma i fråga, som hela ängen var sådan den af naturen blifvit danad. Nu deremot, sedan denna mark, flerfaldt styckad genom diken, hvilka i

sin mån försvåra bergningsarbetet, har till största delen undergått odling och dervid blifvit på många olika sätt behandlad, bör nog redas hållas på afkastningen från hvar teg, hvilket redan vid slottern, och än mera vid höets räfsning, vändning och volmning, förorsakar både tidsutdrägt och kostnad utöfver hvad i andra fall nödigt vore.

Väl skulle vid denna jämförelse kunna erinras, att Skepsbroäng fordom var beväxt med stubbar af grofva träd och stenbunden till en grad, hvarom man nu ej kan göra sig begrepp, sedan stubbarne blifvit rotbuggne, uppbrutne och till största delen förbrände samt stenarne dels samlade i högar och beläckta med jord, dels använda till grundmurning och vägfyllnad, dels afven nerlagda i diken och grafvar, af hvilka ännu 2ne äro synliga, hvardera 150 aln. lång, 4 aln. bred och 3 aln. djup. Dessa impedimenter skulle orekkligen i fordna tider hafva försvårat bergningen ganska mycket, om man icke hade kringgått dem; men troligt är, att man gjorde det åtminstone på de ställen, der gräsväxten var obetydligast: och att dessa varit många nog, kan slutas deraf att höningen fordom var 3 gånger mindre än nu, fastän fordom ingen mark upptogs af åkerbruk, trädgårdsskötsel och byggnader. I början af Academiens tid hände till och med, att (under ett svagare höår) afkastningen i hö ej räckte till mer än halfva arrendet och att andra hälften måste genom köp anskaffas, ehuru hyarken hästar eller kör eller annan boskap den tiden vinterföddes på stället och således allt höet kunde användas och blef användt till arrendets betalande.

Jemföras dessa i verkligheten grundade förhållanden med ofvan åberopade erfarenhet från andra håll, så torde man om höbergningskostnaden i allmänhet kunna bilda sig riktigare begrepp, än de som fås genom en blott flygtig tanka på saken eller genom underättelser af arbetsfolket.

I likhet med hvad förra åren skett, torde ock nu få meddelas några resultat af smärre skördpröf:

Endast vid 2 af dessa foderslag tillåter mig tidens korthet att bifoga några upplysningar:

1. *Timothei*. De 2 första antekningarne angå ett comparativt gödnings-försök, redovisadt i 8 föregående Berättelser. Nu inträffade för första gången, att bengödnungen var underlägsen, hvilket härrör af bergningens tidighet. Vid egentliga slottern, den 21 Julii, gaf tvertom den bengödda tegen 215 Lisp. hö per tld., men den andra 170½ Lisp., d. å. 20,7 procent mindre. Den förras afkastning var 17½, den sednares 15,7 procent mindre än i fjol (B. p. 90). Tredje antekningen visar producten af ett högländt timotheiland, hvars torra beskafsenhet, nu liksom förra året, förklarar olikheten mellan dess gröda i färska och torra tillståndet, jemnförd med den benlagda åkerns. De 3 nästföljande uppgifterne, angående mossjordens afkastning, höra till brännings-försöken 1829 (B. p. 69 sq.), hvilkas resultat är 1830 innehållas i det årets Berätt. p. 60 och 65. Afdelningen *a* var gödslad och odlad på vanligt sätt, *b* gödslad och efter gödselns nermyllning risbränd, *c* risbränd utan att gödseln myllades. Vid andra slottern, d. 22 Julii, gafvo samma afdelningar:

K. 3.	Grönt foder på		Tort d. 3 Aug. på		Intorkning. procent.
	10 qv. fot.	ett tunl.	10 qv. fot.	ett tunl.	
	℔. lod.	℔. ℔.	℔. lod.	℔. ℔.	
<i>a</i>	— 29	253. 15	— 8	70. —	72,4
<i>b</i>	1. 14	402. 10	— 12	105. —	73,9
<i>c</i>	— 22	192. 5	— 6½	56. 18	70,5

Totalafkastningen per tunnland var således 297½ Lisp. från *a*, 432½ från *b* och 328 Lisp. 3 ℔ från *c*.

Men den 22 Julii afslogos, för jemnförelse skull, också 3 andra, förut orörda, fläckar. De gafvo på

K. 3.	<i>a</i>	4. 14	1242. 10	1. 22	472. 10	62,0
	<i>b</i>	4. 25	1338. 15	2. 1	568. 15	57,5
	<i>c</i>	4. 17	1268. 15	1. 30	542. 10	57,2

Här syntes timotheigräset hafva nått maximum af täthet. Det hade lagt sig på några ställen, mest på medlersta afdelningen; men profvetogos, der gräset icke låg. Vid egentliga slottern, den 29 Julii, skördades från resten af hvarje afdelning (645½ qu. alnar) följande quantiteter torrt timotheihö:

från <i>a</i>	18 Lisp.	2 ℔.	sål, pr tld.	394 Lisp.	2 ℔
” <i>b</i>	18	10	”	402	10
” <i>c</i>	19	12	”	426	15

2. *Ostindisk Lucern*. Denna varietet af *Medicago falcata* (LINNÉs Höfrö) hitkom, öfver England, under namn af *Luzern of Ladakk* (sic)*. Den har varit nämnd i äldre Berättelser (1826 p. 72, 1827 p. 169, 1828 p. 136, 1829 p. 90, 1830 p. 91). Att dess afkastning nu, på 6:te året af dess växt, var svag, bör tillskrifvas den tidiga bergningen, och att

*). *Ladakk*, äfven *Leh*, är hufvudstaden i Lilla Tibet och medelpunkt för handeln med den bekanta shawl-ullen, hvilken från denna ort afhämtas af Kaschmirske köpmän.

landet hade 5 veckor förut blifvit ganska starkt uppharfvadt, såsom Lucernfält kräfva.

Andra slottern, den 23 Julii, gaf på

	℔ lod.	℔ ℔	℔ lod.	℔ ℔	proc.
Vestra åkern . . .	3. 32	1032. 10	1. 3	306. 5	70,3
Östra dito . . .	4. 6	1172. 10	1. 6	332. 10	71,6
af fyraårig Lucern	5. 27	1636. 5	1. 10	367. 10	77,5
„ treårig dito	3. 31	1111. 5	1. 3	284. 8	74,4

Total-afkastningen per tunnland var således, af sex-årig Lucern,

	℔ ℔
från Vestra åkern	402. 10.
„ Östra dito	411. 5.
af fyra-årig Lucern	498. 15.
„ tre-årig dito	468. 3.

Sammanhållas dessa resultat med den ofvan (p. 14) påräknade medel-afkastning, som likväl ej utsträcktes längre än till fem år, så kan vid första påseende tyckas såsom beräkningen af 500 Lisp. vore för hög. Men man erinre sig, att första slottern gjordes redan d. 6 Junii. Fordna försök (1827 p. 173 sq.) hafva ådagalagt, att andra slottern vinner genom den förstas uppskjutande till blomningstiden, och att, när första slottern var mycket tidig (d. 31 Maj), afkastningen i tørt hö minskades med nära $57\frac{3}{4}$ procent. Det är således otvifvelagtigt, att denna foderväxt, riktigt odlad och ansad, kan, till och med på 6:te året, gifva 500 Lisp. per tunnland. Den kan gifva det i en enda slotter; ty de skördprof, hvilka, comparativt med andra slottern, togos den 21 Julii (då Lucern stod i full blomning och redan börjat skida), gafvo, af sex-årig Lucern,

	℔ lod.	℔ ℔	℔ lod.	℔ ℔	proc.
på Vestra åkern	7. 22	2152. 10	2. 8	630. —	70,7
af fyraårig Lucern	8. 22	2432. 10	1. 29	533. 15	78,1
„ treårig dito	9. 8	2590. —	2. 17	708. 15	74,6

Ångsmarkens totalafkastn. anfördes p. 36, 37.

En del af denna mark vändes om hösten, hvarvid blef tillfälle, att verkställa några plöjningsförsök, hvilkas föremål var att jemnföra en hos Majoren GUSSANDER, på Ricksten, förfärdigad plog med den vanliga Vermländska.

Första försöket gjordes d. 24 Oct. f. m., i närvaro af Presidenten m. m. Frih. SYLVANDER, Kongl. Academiens Secreterare, Öfver-Directeuren NORLING, Majoren GUSSANDER, Hof-Kamreren CARLSSON, Directeuren LUNDSTRÖM och Trädgårdsmästaren ÖHMAN, samt Experimentalfältets Bokhållare Mag. ODELBERG och undertecknad.

Den åker, som valdes till utförande af detta försök, är på chartan öfver Experiment.-fältets odlingar teknad med N:o 34, och består af 5 tegar. Den hade sedan år 1820 burit Timothei. Jordmånen är lermylla på leralf. Marken sluttar lindrigt från söder till norr.

Sedan 2 tegar voro utsedda (den 2:dra och 3:dje från vester) och deras areal bestämd, börjades ristningen på dem båda, kl. 10 $\frac{1}{4}$. Dervid nyttjades på östra tegen, den Tit. GUSSANDER hade valt, en honom tillhörig häst, som icke var fullkomligen frisk och arbetsför, hvilket hade menligt inflytande på en del af den sedermera skeende plöjningen, som med Tit. G:s plog fortsattes, utan föregående särskilt ristning, ifrån kl. 10 $\frac{1}{4}$ 25 m; men hvarvid, för

tiltornas iordningläggande eller så kallade packning, fordrades en särskilt karl, som dock kl. 11 afsläpptes. Arbetsstyrkan var således på den östra tege: 1) en häst och en karl för ristningen, som fortfor 10 minuter; 2) för tiltornas packning, en karl i 35 minuter och 3) för sjelfva plöjningen, som slutades kl. half till Ett, 2 karlar och ett par oxar i 2 t. 5 m. Tillsammans utgör detta, för ristning, tiltvändning och plöjning, $4\frac{1}{12}$ arbetstimmar af 1 karl, $\frac{1}{6}$ dito af 1 häst och $2\frac{1}{12}$ dito af ett oxpar; hvarvid 1716 kvadrat-alnar nyplöjdes.

Arbetet gick tungt, hvilket till en del härrörde deraf, att plojen var rostig, till en del af tiltornas bredd. Anspännings-sättet ansågs äfven påkostande för dragarne, och vid åkerns öfre ända hade plojen svårt att ansätta eller gripa tag.

För Vermlands-plojen kördes $1\frac{1}{6}$ timma med rist, men sedan plöjdes, utan föregående särskilt ristning, $\frac{5}{8}$ timma. Arbetsstyrkan var således här: för ristningen, 1 karl och 1 häst i 1 t. 10 m.; för plöjningen, 2 karlar och ett par oxar i $1\frac{5}{6}$ timma, eller tillsammans $4\frac{5}{6}$ arbetstimmar af 1 karl, $1\frac{1}{6}$ dito af 1 häst samt $1\frac{5}{6}$ dito af ett oxpar; hvarmed 2290 kvadrat-alnar nyplöjdes.

Arbetet gick mindre tungt och blef bättre gjort, än på östra tege.

Tiltorne på den vestra tege befunnos 12 tum breda, när de mättes på sin uppvända röt-sida, och 44 st. intogo en bredd af $25\frac{1}{2}$ alnar

Tiltorna på östra tege voro 15 tum breda, och 34 st. intogo $19\frac{3}{8}$ alnars bredd.

Sedan alla främmande åskådare hade af-lägsnat sig, Öfver-Directeuren NORLING undan-tagen, gjorde Tit. G. ett nytt försök, afvenle-des på åkern N:o 34, men på 4:de tege från vester. Dertill användes lika arbetsstyrka, som vanligen brukas vid plöjning med Vermlands-plog. Ristningen gjordes med Experimentalfäl-tets redskap, folk och dragare. Plojen styrdes af Hr Majoren sjelf, oxarne kördes af en Verm-ländning. De 13 tiltor, hvilka på detta sätt upplöjdes, intogo 9 alnars bredd. Arbetet var väl gjort, och endast deri underlägset det med Vermlandsplog, att tiltorne voro mindre jenn-tjocka.

Tredje försöket verkställdes d. 3 Nov. Tit. GUSSANDER medförde då en välslipad, blank plog. Den vestligaste åkern af N:o 34 delades i 2 te-gar, hvardera 72 alnar lång, 20 alnar bred; marken fri från rötter, tufvor och stenar *).

Tit. G. valde östra stycket, vid hvars än-dar inga impedimenter mötte.

Till ristningen begagnades Kongl. Acade-miens folk och redskap, men den ena risten drogs af Herr Majorens, den andra af Acade-miens häst. Majoren valde den sednare till att rista sin teg, hvaremot Majorens häst ristade ve-stra tege. Hvardera plojen drogs af ett par oxar.

Så fort en tvärfåra, vinkelrätt mot åkrar-

*) Vid vestra tegens södra ända äro dock 3 stenar, hvilka vid några vändningar vållade uppehåll, men som ej kunde beräknas.

nas långsida, var uppristad, för att utmärka den punkt, hvarest plogarne skulle ansätta, börjades ristningen för rygg-tiltorna. Den verkställdes på båda tegarna med Academiens häst. Sjelfva vändningen af dessa tiltor tog sin början f. m. kl. 9^t. 40^m. Vestra tegens rygg var färdig inom 5^m, den östra blef det 4^m sednare, under hvilken tid dragarne på vestra tege höllo stilla.

Kl. 9^t. 49^m fortsattes arbetet med begge ristarna och plogarna på samma gång. Tit. G:s plog styrdes af samma karl, som körde oxarna, men en annan arbetade med tiltpackningen, hvarvid jemväl Herr Majoren sjelf tidtals biträdde. Vermlands-plogen deremot sysselsatte 2 personer, och i början dessutom, emot vanligheten, en särskilt tiltpackare, dock icke längre än till kl. 9^t. 53^m, då denne biträdande person entledigades. Sedermera sysslosattes endast 2 karlar vid Vermlandsplogen, och vid Tit. G:s plog jemväl 2, den ena såsom tiltpackare. Dock följde Hr Majoren sjelf sin plog i hvarje fåra, tillfälligtvis underhjelpande der och hvar.

Med undantag af detta Herr Majorens personliga biträde, kunde således arbetsstyrkan på ömse sidor anses lika.

Kl. 10^t. 4^m råkade Vermlands-plogens anspann i oordning. Derigenom förorsakades $\frac{1}{2}$ minuts uppehåll, hvarunder Tit. G. lät hålla med sina dragare.

Kl. 10^t. 27 $\frac{1}{2}$ ^m hade Hr Majoren fullbordat plöjningen af sin teg. Kl. 10^t. 28^m slutade Academiens folk plöjningen af sin.

I tid hade således Hr Majoren $\frac{1}{2}$ minuts öfvervigt, då intet afseende göres på ryggtiltornas läggning, hvilken Hr Majoren hade förbehållit sig skulle lemnas oberäknad.

I utseende ägde östra tege det företräde, att alla tiltor voro fullkomligen väl vända. På vestra tege fanns en så kallad kalf af 5 kvarters längd, d. v. s. en tillbakafallen jordrimsa (i Vestergyllen kärng). Deremot voro på östra tege icke alla tiltor lika fullständigt, som på den vestra, utplöjda till norra ändan, och anläggningen söderifrån var ojemn, dock i mindre grad än vid första försöket.

I afseende på arbetets inre halt, märktes ingen annan skillnad, än att tiltorne på östra tege voro mindre jemntjocka än de på den vestra. De voro nemligen, hvad man kallar, urskälade, eller tjockast åt vallsidan. Detsamma ägde i mindre mån rum på vestra tege, ehuru tiltorne der voro bredare, än på den östra.

Af dessa tiltor togos alnslånga stycken till vägning, 4 från hvar teg, nemligen 2 öster och 2 vester om ryggarna. Deras vigt befanns,

på vestra tegens vestra sida, tiltan N:o 1 = 4		Lisp.	18 $\frac{1}{2}$	℥
—	—	2 = 4	—	19 $\frac{1}{2}$
—	—	3 = 4	—	11
—	—	4 = 5	—	8 $\frac{1}{2}$
tillsammans			19	Lisp. 17 $\frac{1}{2}$ ℥

och på östra tegens vestra sida tiltan N:o 1 = 3		Lisp.	3	℥
—	—	2 = 4	—	15 $\frac{1}{2}$
—	—	3 = 3	—	16
—	—	4 = 4	—	4
eller tillsammans			15	Lisp. 18 $\frac{1}{2}$ ℥

Medelvigten är, för en tilla på vestra tegeu 99 $\frac{3}{8}$ $\mathcal{L}$ och för en på den östra 79 $\frac{5}{8}$ $\mathcal{L}$. På vestra tegeu voro således tilltorne 20 procent tyngre, än på den östra. Deras antal på den förra var 31, på den sednare 34.

Den plog, Tit. G. nu använde, gick lättare än den han nyttjade vid försöken den 24 October. Också var den lika blank som den Vermländska. Till constructions-princip och utseende liknar han Vadsbo-plogen (Vestmanlandsplog med bugt eller knä på *stocken*) och har, liksom andra plogar med föreställare, det företräde framför den Vermländska, att han går stadigare och kan således köras af mindre öfvadt folk, blott han blifvit behörigen ställd. Deremot har detta redskap samma olägenhet, som åtföljer alla plogar, hvilkas föreställare utgöres af bom, att neml. dragrarne hårdt ansträngas så ofta billen, genom felagtig kilning, fått starkare lutning nedåt, än han rätteligen bör hafva; ty genom den på dragrarnes rygg hvilande ås hindras billen att följa denna riktning, hvarigenom draglineen ideligen afbrytes och arbetskraft förspilles.

Sådant inträffade dock icke nu. Tyertom var plogen väl ställd och fördes af skicklig hand.

En följd af bomens fasta förening med plogkroppen är, att detta redskap icke ansätter lika lätt som Vermlandsplog. Af samma orsak är det ock mindre användbart på ojäm mark; men der tufvor och andra ytans ojämheter förut blifvit undanröjade, gör det botten jämn.

Stockens bugt är nyttig i 2 afseenden, ty först står plogkroppen ifrån, så att han ej gnider mot vallsidan; och sedan stjelper han väl, emedan han ligger så mycket framåt. Likväl kunna dessa fördelar ej vinnas utan en ganska stark friction mot den upplöjda tiltan, hvarföre det ock bland almogen räknas för en stor konst att kunna göra dessa plogar så, att de duga och hålla.

III. TRÄDGÅRDSSKÖTSEL.

Trädskolor och planteringar underhöllos. Nya Fruktträd, från England hitkomna i Februarii månad, lyckades det att bibehålla genom drifning i en timrad kår, som, ehuru den fått namn af Vinkast, hufvudsakligen tjänar vid odlingen af ömtaliga växter.

Drifbänkarne begagnades, utom till melon- och blomsterodling, jemväl till potäters uppdragande af frö och till acclimatering af sådana sädesslag, hvilka hittills på kall jord ej velat lyckas annorlunda än såsom vårsäd. De utsattes sedermera på åker, för att pröfvas af vintern och vårfrösterne.

Potätfro behöfver icke nödvändigt sås i drifbänk. Det skedde dock nu, till jemnförelse med såningen på kall jord. I bänkarna verkställdes kupningen på det sätt, som enligt ofvan (p. 15) framställde anmärkingar om tuberklernas organisation ansågs vara det rigtigaste, fastän i stort ganska svårt att tillämpa. På sätt kupningen vanligtvis verkställas, kan

och måste den väl bidraga att hålla åkern ren och lucker, men icke att befordra tuberkler-
nas växt. Denna beror påtagligen deraf, att
hvarje gren, från hvilken de hämta sin första
näring, är stark och saftfull, således ej utsatt
för krympning och hoptorkning. Genom det
vanliga kupandet samlas åkerjorden endast ut-
omkring potatstånden, utan att tillfyllest in-
tränga mellan deras grenar, hvilka snarare stå
liksom quastar i en tratt af mull. I denna
ställning blifva hvarken rötter eller tuberkler
på minsta sätt förhulplne till vidare utveck-
ling, än om de fått vara ostörda. Men lägger
man potäterna grundt och myllar djupt, tätt
bredvid dem, så hafva rötterna och de under-
jordiska knopparne lätt att sprida sig i den
lösa jorden; och när sedan kupning erfordras,
vore den fullkomligast, om jorden mellan po-
tättraderna kunde vändas så, att den kom att
ligga midt öfver stånden, hvilkas grenar då
skulle utspärras strälvis eller likt ekrarna i ett
hjul. Derigenom skulle stjelkarnes nedre del
alltid hållas väl skyld och utsprickningen af
rötter och knölknoppar desto mera befrämjas.

Melonodling i varmbänk är dyr och, om
allt noga räknas, knappt lönande. Också drefs
den blott under 4 fenster, för att erhålla frön
af en berömd Persisk sort. Men om man icke
sätter stort värde på tidig mognad, kunna, äf-
ven i vårt klimat, meloner odlas under bar him-
mel, i bänkar utan mycket strö. Sistl. år sked-
de det på små kullar (liksom bikupor), täckta
med sönderstötta kol eller sockerjord, och hvar-

est plantorne i början skyddades med glas-
klockor. Afkastningen var dock obetydlig, men
också skötseln försummad. Bättre vanns sam-
ma ändamål året förut, då en rabatt med syd-
lig exposition anlades i slutningen af en brant
backe. Kringom rabatten, som bestod af ler-
mylla, nerpålades en ram af gamla bräder,
hvarpå oljade pappersfenster kunde läggas för
att om våren täcka de späda, i varmbänk upp-
dragna, plantorna. De utsattes, såsom vanligt
är, med klimp, och hämtade sig snart. Men
sedan rötterna hade genomträngt sin närmaste
omgifning och nådde leran, märktes att de le-
do deraf, emedan de stannade i växt. Man
försåg dem då genast med ett genom kokning
till torrhet beredt gödselpulver, bestående af
urin, potaska, salt och kalk, efter kokningen
blandade med 12 ggr. deras volum lermylla.
Omkring hvar planta nergrofs $\frac{1}{8}$ kanna af det-
ta pulver. Dess verkan var ögonskenlig och
uthållande: Plantorne repade sig inom få dygn
och behöfde under hela sömmarn ej mera göd-
sel för att frambringa en frukt, som väl var
senare och mindre än den i varmbänk upp-
dragna, men lika god och ymnig.

På detta sätt har dock icke lyckats att
odla andra melonsorter, än dem man genom
föregående kultur beredt dertill. Det sätt, som
begagnades för att vänja dem vid öfvergång
från varmbänkens höga och fuktiga atmospher,
bestod helt enkelt deri, att de planterades i
en kallbänk, under hvilken ej var mera strö,
än som till gurklist plägar användas. Med så-

dan behandling fick man de kärnor, efter hvilka plantorna tålt att, sedan nattfrosten var förbi, odlas såsom nyss nämndes. De på detta sätt uppdragne sorter voro Nätmelon och tidig Cantaloupe.

Genom fortsatt odling af många melon-sorter, till hvilka för flere år sedan frön erhöllos genom en af Academiens arbetande Ledamöter, har befunnits, att varieteterna af denna växt befröa hvarandra, till den grad, att man väl kan förmoda, det de ursprungligen härstamma från en enda art, som gifvit en otalig mängd afarter. För att behålla den bästa så ren som möjligt, har man således ingen annan utväg än att odla blott dem.

I åtskilliga trädgårdshöcker står, att Meloner och Gurkor ej må odlas i samma bänk: de skola smitta hvarandra med sitt frönjöl. Denna sats kunde tyckas bestyrkt deraf, att Botanisterne föra Gurkan och Melonen till samma släkte, och att Melon kan ympas på andra Cucurbitaceer. Likväl har jag känt gamla Trädgårdsmästare, hvilka trots den anförda satsen vara ogrundad. Här odlades Gurkor och Meloner i samma bänk, och det flere år, utan att någon croisering märktes. Man försökte äfven att genom frönjölets blandning producera afarter, men fåfängt. Därför odlas nu meloner och gurkor om hvarann, och ingendera arten blir genom den andres granskning hvarken sämre eller bättre.

När detta händer med Gurkor, hvilka dock höra till samma släkte som Melonerna, är san-

nolikt, att äfven Pumpor och Arbuser kunna odlas bredvid dessa utan fara för sammanblandning. Detta resultat kan gagna dem, som hittills gjort sig mycken möda att hålla dessa arter åtskiljda.

Såsom bekant är, gifva våra trädgårdsmästare Melonernas hanblommor namn af *gallblomster*. Man har klandrat termen, såsom ovetenskaplig. I sjelfva verket grundar den sig likväl på en sann observation, hvilken äldre trädgårdssidkare ofta haft tillfälle att göra, nemligen den, att ehuru man oupphörligen afplockat hanblommorna, så fort de visat sig, har likväl frukt bildats af honblommorna. Denna gamla iagttagelse skulle ej här upprepas, om den icke nyligen blifvit anförd såsom ett okänt fenomen. Sannolikt äro dock fröen icke gröningsbara i de Meloner, hvilka på detta sätt tillkommit.

Bland här odlade sorter kan första rummet lemnas åt Ispahan-Melonen. Den är i Londonska Trädgårds-Samfundets Handlingar (*Transact.* III. 1: 6.) afritad och beskrifven af Sir KNIGHT, hvilken vi hafve att tacka för fröet.

Såsom namnet redan säger, härstammar den från Persien. De varieteter, hvilka odlas der, ha länge varit berömda såsom ojemnförligt goda, och Resebeskrifvares vitsord om dem bekräftas i hög grad af det stora värde, som några tid efter annan till Europa komne sorter funnits äga. Dessa sorter skilja sig märkligen från våra vanliga. De sakna det tjocka och hårda skalet. De äro tvertom beklädda med

ett så tunt och fint skal, att deras vegetation kan störas af orsaker, hvilka ej synas verka det minsta på en vanlig melonsort. Deras kött är utomordentligen löst, smältande, ymnigt, sockerhaltigt och innehåller en stor myckenhet läskande saft, som gör det ännu angenämare. Dertill kommer, att någre af dessa varieteter äro ganska gifvande och deras frukt utmärkt för sin färgning eller form.

Men också är deras odling förknippad med egna svårigheter. De fordra hög temperatur, torr luft och fuktig jordmån, dock utan att kunna fördraga öfverflödig väta, hvaraf de blifva fläckiga och rutna, förr än de mognat. Det är hos oss icke lätt att träffa den rätta fuktighets- och värme-graden, som i Persien frambringas genom climatets och odlingssättets samverkan. Der uppdragas Melonerne på fält, hvilka i alla riktningar genomskäras af små canaler. Mellan dessa ligga de höga, med dufspillning rikligen gödslade, Melonsängarne. Odlaren har för deras skötsel intet vidare omak än att tillse, det canalerne alltid äro försedda med vatten; för det öfriga sörjer hans gynnande klimat. Hos oss deremot äro vattning, luftande och värmning idel konstmedel, hvilka motverka hvarandra.

Det bästa mig bekanta odlingssätt består hos oss deri, att man rikligen förser plantornas rötter med vatten, men skonar deras blad, blommor och frukt; att man påpassar hvarje mild solblick för att gifva dem luft, att man genom förnyade varma ströspallar underhåller hög tem-

peratur, och att frukterna få hvila på små o-målade träbord eller på takstensskärfvor några tum öfver jordytan. För att kunna vattna riktigt, har man här begagnat en liten träränna, hvari vattnet kunde ledas till hvilken punct som hälst. Svaga plantor uppfriskades med gödselpulfret.

Humlegård anlades med rötter från Braun-schweig. Först d. 31 Maj visste man, att de skulle hitkomma, således långt efter den rätta planteringstiden. Då blef första frågan att utse ett för dem förmånligt läge. Marken der bestod af styflera, i mannaminne aldrig odlad men beväxt med en tät vall af qvickrot. Den kördes 2 gånger med scarificator, och jorden var så hård, att blott 4 billar kunde nyttjas. Sedan exstirperades, äfven 2:ne resor, hvarefter hackades och harfvades samt kördes å nyo med scarificatorn till $\frac{1}{2}$ alns djup. Man kan göra sig begrepp om ogräsrötternas mängd, då 7 enbetslass (160 cub. fot) bortfördes från den lilla arealen af 320 qvadrat-alnar. När landet ansågs vara försvarligen rent, utbreddes deröfver 20 cub. fot träaska (tunnans vikt 13 Lisp. 7 skålpund) och 3 tunnor kalk, hvilka genom flitig harfning införlifvades med åkerjorden. Öfverst spriddes 36 strukna kappår (15 $\frac{1}{5}$ Lisp.) sockerjord, som krattades ner.

Planteringens vidd måste lämpas efter rot-tillgången, som icke medgaf mer än 3 variationer i planteringssätt: 1) det vanliga, efter principen af så kallad kuphumlegård; 2) framtidne Lector M. STRIDBERGS method, sålunda

verkställd: parallela planteringsdiken, 8 tum djupa, $\frac{1}{2}$ aln breda; brunnen gödsel på botten, 2 tum tjockt, gödseln tilltrampad; 2 rader sten öfver gödseln, parallela, $\frac{1}{2}$ aln ifrån hvarandra; stenarne aflånga och icke större, än att en karl lyftar dem med ena handen; jord mellan och under dem, så att jorden och deras öfre sida når dikesbräddens niveau på en tum nära; en tum jord på hvar sten, deröfver humlerötterna, 3 kring hvar stång (provisoriskt ersatt med käpp); rötterne höljda med jord till en tvärhands höjd ofvan jordbrynet; deröfver stenar af medelstorlek, bildande kring hvar stång en cirkel af $1\frac{1}{2}$ alns diameter, somliga flata, somliga runda, så att humlerötternas uddar kunde gå upp mellan dem; 3) tredje methoden, en modification af den andra, bestående deri, att klapperstenar lades endast på botten af hvar humlegröp, $\frac{1}{4}$ aln tjockt men en aln under jordytan.

Vid dessa 3 metoder användes kring hvar stång lika mycket gödsel, tillsammans 4 arbetslass à $16\frac{2}{3}$ cub. fot. Det var väl brunnen svinspillning, hvaraf 4 cub. fot höllo 8 Lisp. 8 8 skålp. vict. vikt. Det hela medtog således 66 cub. fot eller $138\frac{2}{3}$ Lisp. gödsel ($3\frac{7}{8}$ skålp. per stång). Humlerötterna hade varit så länge på vägen, att flere voro förvuxna; deraf några luckor, oagadt all sorgfällighet vid planteringen.

Pepparrot odlades, d. 26 Maj och följ., 1) på det vanliga sättet, med grundt lagda strängar, i djupt grafd, stark och fet lera samt öppet läge. Men emedan den allmänna meningen, att roten ej kan blifva längre än den var

vid läggningen, tyckes sakna tillräcklig grund, och då sidorötternas borttränsning från strängarna (hvilken bör ske hvar tredje vecka, om roten skall blifva stor, slät och vacker) oftast försummas såsom besvärlig och tidspillande, ehuru den, efter denna method, är fullkomligen ändamålsenlig; försöktes ock, på lika beskaffad jordmån men i torrare läge, 2) att på 15 tums djup sätta 2 tums långa rotbitar, på hvilka kronan var kvar, men alla stjelkar, tätt invid henne, afskurna. Sängen grofs $1\frac{1}{2}$ aln djupt och af öfversta lagret borttogos 9 tum, så att bitarne, hvilka sattes vertikalt med kronan uppåt, hade 12 tum grafd jord under sig. Vidare, och emedan så djup gräfning alltid är kostsam, försöktes äfven 3) att, efter gräfning till alns djup, sätta 3 tums långa bitar af rotens tjockända, men hvilka jemväl upptill voro afskurna ($\frac{1}{4}$ tum under kronan, så att intet grönt skott syntes). Här lades gödseln endast på botten af planteringsgraven, i mening att hindra bildandet af grofva sidorötter. Planteringen skedde på det sätt, att rotbitarne nedfälldes i 18 tums djupa, med stör gjorda, hål, hvilka sedan fylldes med finstötta trädkål. Alla 3 sätten lyckades så vida, att de gäfvo full bladväxt, frödigast efter N:o 1, svagast efter N:o 3. Deras verkan på rotbildningen kan först i år erfaras.

Från Paris var en större mängd trädgårdsfrön afsänd. Till Experimentalfältet kommo de först d. 11:te Junii. Ehuru de ej kunde säs förr än d. 14:de, blef resultatet i det hela till-

fredsställande. *Acer Negundo* och *Cytisus alpinus* grodde inom 4 veckor. Årarterne hunno så långt, att mogot frö skördades; men bönor och åtskilliga andra växter, hvilka möjligen kunnat mogna i händelse af gynnande höstväderlek, förstördes af frost, nätterna till d. 5:te, 6:te och 8:de September. Dock är hälften af det utländska fröförrådet sparad till odling ett annat år.

IV. BOSKAPS-SKÖTSEL.

A. I ALLMÄNHET.

Åtskillige landthushållare, hvilka sett härvarande ladugårds inredning, ha yttrat den önskan, att en beskrifning derom måtte utgifvas. Andre, för hvilka det varit angeläget att genast få uppgift på dimensionerna m. m., ha erhållit copior af ritningen och beskrifningen. Då sådant copierande borttager mycken tid, hade underteknad ämnat införa både ritning och beskrifning i detta häfte. Han nödgas likväl afstå derifrån af det skäl, att nu varande inredning borde, för bättre upplysning skull, jemnföras med de förut försökta; men jemnförelsen skulle ej förstås, utan att flera ritningar bifogades, hvarigenom denna årsberättelse blefve för dyr, kanske äfven för vidlyftig. Ämnet synes derföre lämpligare kunna afhandlas i en särskilt skrift.

Utgår man från den grundsatsen, att Landbruks-Academien, åsidosättande all egen vinst,

endast må afse det allmännas nytta; så lärer ej kunna nekas, att Boskapsskötsel bör drifvas vid Experimentalfältet, så framt den kan drifvas der i så stor scala, att experimenter dervid äro möjliga. Det sednare möter likväl högst betydliga hinder i arrendet och egendomens ringa vidd. Emedlertid vore dock, fastän det icke är något nytt, åtminstone för de närmast belägne ladugårdar nyttigt, om här hölles en tjur af god race. Men i sjelfva verket synes äfven deraf ej vara stort behof, så länge tjurar af bästa race hållas på det närliggande herregodset Djurholm, på Braheska stamgodset i Östra Ryd och hos andra Possessionater.

Skall åter den principen göras gällande, att hvar landthushållning bör lämpas efter localförhållanden, så är icke boskapsskötseln den hushållsgren, hvaraf Experimentalfältet kan draga största inkomst. Denna egendom ligger $\frac{1}{3}$ mil utom Roslagstull. Närheten af en stad, hvilkens folkmängd, enligt sista årets uppgifter, öfversteg 77000 personer, erbjuder lätt afättning å alla producter, men uppmuntrar förträdesvis till odling af sådana, som icke bära kostnaderne af långväga transport.

Jordens höga pris, så nära hufvudstaden, och arbetarnes dyrhet medgifva icke någon täflan med aflägsnare landtegendomar i afseende på de productioner, hvilka tåla en större transportkostnad. Detta är orsaken, hvarföre Lucern, Klöfver och alla andra foderslag, som kunna säljas i gröna tillståndet, äfvensom rot-

kål, potåter och halm, äro de producter, hvilka mest kunna recommenderas för Experimentalfältets hushållning. Mjolk skulle vara ibland deras antal, om icke Mälarens och den vidsträckt Skärgårdens rika betesmarker försåge hufvudstaden med denna vara i tillräcklig myckenhet och ofta för ganska godt pris.

I anseende till stadens närhet har man lätt att med obetydlig kostnad erhålla boskapsspilling, stallgödsel, götsopor, aska, sot och andra gödningsämnen. Dessa fördelar, i förening med gräsfodrets och halmens höga pris, skulle förmå mig, om jag ägde stället, att med undantag af ett par mjölkkor icke hålla andra kreatur, än de hästar och oxar, som vore nödvändiga för att med full kraft och drift bruka jorden samt från staden hämta den gödsel, som är desto mera oumbärlig, då arrendet utgår i hö.

B. ENSKILT.

1) KASIMIRS-GETTER.

Vid årets början funnos 2 getter, 1 bock och 4 killingar. Under året tillkommo 4 killingar. En äldre get och en bock såldes. En ung get dog. I behåll vid årets slut voro: 3 äldre bockar och en ung samt 3 unga getter och en äldre, tillsammans 8 stycken.

För att sprida racen var försäljningspriset lågt: 4 R:dr för de äldre djuren, 3 för de medelåldriga, 2 för killingar.

Fjunet lemnades till personer, hvilka förmodas äga den skicklighet, som fordras för att

deraf tillverka en mot råämnets finhet svärande väf, hvarvid Academien förklarar sig mindre göra afseende på kostnaderna, än på tillverkningens fullkomlighet.

Då getterne aldrig mjölkas, erhålles följaktligen af dessa djur ingen annan content inkomst, än betalningen för dem som säljas, hvilken ingalunda motsvarar deras underhållskostnad.

För ung skog och planteringar fortfara dessa djur att vara högst skadliga. De flöja, liksom andra getter, och att hålla dem mycket instängda synes ej bekomma dem väl. Den hage, som blifvit dem uppläten, var fordom full med löftrådsplantor, af hvilka nu knappt ses någon lemning.

2) DISHLEY-FÄR.

Vid årets början funnos 4 tackor, 1 gumse och 2 bagglam. Under året föddes 3 bagglam och 3 tacklam (2 tackor födde tvillingar). Försålde blefvo 3 gumsar och 2 gumslam. Såldes återstodo, vid årets slut, 4 äldre tackor, 3 gumsar och 1 bagglam.

Dessa får klippas blott en gång om året, nu d. 14 Junii. Den äldre baggen gaf $10\frac{1}{2}$ Z ull, de 2 yngre $9\frac{1}{8}$ à $9\frac{1}{2}$ Z , de 4 tackorne, hvardera, ifrån $5\frac{3}{8}$ till $7\frac{7}{8}$ Z , oberäknad ben- och buk-ull. Hela partiet, försåldt till Fabrikanterne P. & L. LAMM, utgjorde $61\frac{7}{8}$ Z , inberäknade $5\frac{1}{2}$ Z utaf en yngre bagge från förlidet år; allt otvättad ull. De längsta testarne, utdragne, höllo 15 verkum.

Nu, liksom de förra åren, stod det färdigare fritt att hitsända tackor till parning med Dishleygumseñ.

V. BYGGNADER och SAM- LINGAR M. M.

Vid Rian uppfördes en Tröskloge, enligt det år 1830 godkända kostnadsförslag. Genom denna i många hänseenden oombärlig byggnad blef möjligt, att om hösten utvidga scanen för härvarande odlingar, till närmare öfverensstämmelse med den måttstock, som borde tillämpas för att betäcka både productions- och administrations-kostnader. Vid minsta eftersinnande lærer man inse, att en experimentushållning, mera än någon annan, är i behof af utrymme för producternas conservation. Logbyggnaden, som består af 2 våningar, utom vinden, uppfyller till en del detta behof. Den är af korsvirke med bräder, under tak af tegel; logbotten af hemsågade plankor.

Innan Academien mottog Experimentalfaltet, fanns der, vid stora landsvägen, en Port, som genom ålder slutligen blifvit obrukbar. Den nedtogs förlidet år, och i dess ställe uppsattes en grind, construerad på principen af nödig styrka, förenad med lätthet i utseende och den minsta möjliga åtgång af virke. Dessa fordringar sökte man uppfylla genom stråfningssättet, hvori denna grind hufvudsakligen skiljer sig från andra.

Grindstugans fenster, spis och golf lagades provisoriskt, sedan hon under årets lopp hade blifvit Academiens tillhörighet. För hennes fullständiga reparation, som framdeles torde företagas, upprättades kostnadsförslag af Byggnads-Afdelningens Förvaltare.

Taken på Slipstens-skjulet och Bloms Pavillon tjarströkos. Taken på Gamla ladan och Mellanladan omlades med nya bräder. På dem och på taket öfver det till tröskverket hörande vandringshus lades nytt tegel, en sträcka af $74\frac{1}{2}$ alnar. Gamla lögens golf upptogs och hopdrefs.

Då vinden på ett af boningshusen ärligen måste begagnas till spanmålsbod, erfor man ofta olägenhet deraf, att detta hus var betäckt med brukslagna halmmattor, af den i förra Berätt. p. 129. nämnda sammansättning. Det är ej med dessa mattor på samma sätt som med vanliga halmtak, hvilkas remnor sjelfva regnet till en viss grad botar, i det halmen sväller deraf. Det minsta hål i mattorna deremot vidgas mer och mer vid hvarje ny skur, och reparation blifver slutligen omöjlig, emedan det ena stället går sönder då ett annat lagas. Ingenting kunde hindra rottor och möss att inquartera sig uti och söndernaga dessa mattor, hvilka äfven derigenom bidrogo att oreña spanmålen och andra på vinden upplagda frön. Efter 3 års fruktlösa reparations-försök nedtogs derfore taket, sedan det gjort tjenst i 11 år, och i dess ställe lades tegeltak, som kittades. Hufven af jernplåtar.

Samma byggnings södra vägg var, genom

takets bristfällighet, skadad af dropp. Den lagades medelst inhugget tegel. I källarn under detta hus murades afven tegelvägg, på östra sidan, i stället för det fordna nu förruttnade trävirket. Till befordrande af vädervexling om-murades öppningarne å 2 sidor, och väggarne, så väl i svalen som på norra och vestra sidorna i källarn, förnyades. En del af golvet i Arbetarnes rum, ofvan källarn, upptogs, fyllning påfördes, nytt virke inlades i stället för det förruttnade gamla.

Skorstenen på det af trä uppbyggda böningshus förlängdes, till förekommande af inrökning. Tambour bildades i öfra våningen, medelst dörr för vindstrappan och dubbeldörrar i förstugan. Fyra nya kakelugnar uppsattes i samma våning, i stället för de gamla, förbrända och odugliga.

Sand till vågars och gångars underhållande hämtades från Bellevue, 148 lass. Dammen rensades, sedan vattnet var utpumpadt; bränning med ris verkställdes på dess botten, till förstörande af vattenväxter, djur och andra för hälsan skadliga ämnen; bottnen i nordöstra hörnet fördjupades genom sprängning; stempelare uppfördes på östra sidan, att dervid anbringa pump eller hink för vatten-upphämtning åt kreaturen, samt för trädskolors och planteringsars vattnande.

Utom vanliga vid hvarje landtegendom förefallande arbeten med åker- och ängs-odling, slotter och skörd, stängsel och brobyggnad m. m., har Experimentalfältet, såsom nybygge, af-

ven nyodlingar att verkställa, och kan endast genom dem öka sin odlingsbara mark. För sådant ändamål uppbrötos de ofvan (p. 12) nämnde, till potates-odling begagnade, sandåkrarne, hvilka i ordets egentliga mening kunnat kallas öfversädda med stora stenar, om icke de djupt rotade tallstubbarne mellan dem hade vittnat om forntida vegetation. För samma ändamål fylldes jord på de kala hållarne vid Grindstugan. Gräsmarken rödjades, stubbar uppbrötos, löf hopräfsades och lades till compost. Afven i 2:ne hagar skeddë rökning, i den ena (Get-hagen) derjemte rothuggning och stubbrytning. De till ved oduglige rötter sammanfördes och brändes, hvarefter på barfläckarna sändes höfrö.

Kanalen från Mossen till Värtan fördjupades. En af dess bräddar torde nästa år hinna befrias från den uppkastade grushaltiga leran, som, för att dömma af fordna års erfarenhet, kan i hög grad bidraga till Mossens förbättrande.

För att med lätthet åtkomma gödselvattnet i den under ladugården sprängda reservoir, anskaffades pump till dess upphämtning, och detta växtbefordrande ämne spriddes öfver ängsmarken med en föga kostsam apparat, ett hundra-kanns Portvinsfat, sådana man i Stockholm köper, jernbandade, för 3 R:dr stycket.

Redskaps-inventariet underhölls och förökades. Från Scotland kom en förträffligen arbetad plog af jern; från Frankrike en väl konstruerad handsånings-machin af förtent bleck. Den förra begagnades med framgång vid dubbelplojning, den sednare till radsåning af råg

och hvete. Den förra är SMALLS plog, förbättrad. Den sednare, inventerad af BARRAU i Toulouse, förärades Academiens af H. M. KONUNGEN.

På stället förfärdigades en vält, en större stege, en handbänk. En häst inköptes.

Boksamlingen har, sedan sista redogörelsen, förökats genom dupletter från Kongl. Academiens Bibliothek, hufvudsakligen bestående utaf häften af Kgl. Hushålls-Sällskapens Handlingar, öfver hvilka förteckning blifvit upprättad och torde här få meddelas:

Christianstads Län, Häft. 4, 5, 6, 8, 10, 11.	
Göteborgs och Bohus „	1.
Elfsborgs . . . . . „	1, 2, 3.
Hallands . . . . . „	1.
Jemtlands . . . . . „	1, 2.
Jönköpings . . . . . „	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 11.
Kronobergs . . . . . „	2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10.
Linköpings . . . . . „	2.
Malmöhus . . . . . „	1, 2, 3.
Skaraborgs för åren 1818, 19, 20, 22, 24.	
Uplands . . . . . Häft. 1, 5.	
Örebro . . . . . „	1, 2, 3, 4, 5, 6.

Möjligtvis skulle defecterna kunna completteras genom respect. Hushållsnings-Sällskaps bevägenhet, hvilken undertecknad icke tvekar att härmed vördsammast påkalla, då det utan tvifvel måste interessera desse föreningar af landets Odlare, att deras nyttiga rön blifva samlade och kände på en ort, hvarest de kunna lända till undervisning och rättelse i det practiska utaf vårt yrke.

Odlings-bidrag af enskilda personer, inom och utom Academiens, meddelades äfven sistlidet år.

Med anledning af den i förra Berättelsen (p. 132) nämnda requisition hade Kongl. Svenska Ministern i Paris H. E. m. m. Grefve LöWENHJELM hos Föreståndaren för *Jardin des plantes* derstädes, Professor MIRBEL, begärt och erhållit de frön, hvarom handlades p. 55. Det var ej Afsändarens skuld, att Experimentalfältet sist fick del af remissen.

Tanger-körnet (p. 23) inkom genom Kgl. Svenska Consuln, Majoren och Riddaren EHRENHÖFF. Första utsädet var en skänk af H. E. Statsrådet m. m. Grefve LAGEREJELKE.

Kejsrerliga Ryska Ministern Grefve v. SUCHTELEN fortfor att genom meddelade frön, plantor och rotskott öka värdet af Kongl. Academiens anläggningar. Bland annat erhöles ett större parti Gula Hallon och Röda Antwerpiska, jemte *Cytisus-* och *Popel-*arter.

Academiens utländske Ledamot, Londonska Trädgårds-Samfundets President, Sir THOMAS ANDREW KNIGHT hitskänkte fruktträd och ympquistar af nio för stället nya sorter, samt frön af *Calendrinia grandiflora*, *Clarkia pulchella*, *Clintonia elegans*, *Eschscholtzia californica*, *Guillardia cristata*, *Gilia capitata*, *Glopinia caulescens*, m. fl. för sin fägring eller nyhet utmärkta växter.

Friherren m. m. Hr C. H. ANCKARSVÄRD hade meddelat den med kalk mättade träsyra, som nyttjades till försöken p. 27 o. följ.

Chemie-Professorn och Riddaren Mag. JOH. AFZELIUS förärade lägenheten rötter af Jamaica Sparris, Lathyrus tuberosus, Colchicum autumnale, m. fl. i hushållningen och medicinen användbara växter.

Kammarherren Friherre A. HERMELIN SÖDERLING gaf, genom sin skänk af Brunsvigiska Humlerötter, anledning till försöken p. 53.

Utsädet till den ymnigt gifvande Hvita Vickern (p. 6) erhöles af Enkefru MAGDALENA BJÖRKDAHL, född TÖRNBERG.

Trädskolornas recruterung lättades genom Silfverpoplar, Balsampoplar och Ligustrer från Kgl. Architechten Hr S. ENANDER, genom Apel-, Kers- och Päron-telningar från Kongl. Academiens corresponderande Ledamöt, Directeuren Hr A. LUNDSTRÖM, samt genom plantor af Bok (*Fagus sylvatica* L.) och Björnhallon, från Halland hitförde af Professorn och Riddaren Doctor v. DÖBELN, som äfven meddelade utsädet till den ofvan (p. 12) nämnda potates-odling på sandjord.

Bidrag till sädesodlingens förbättrande meddelade så väl ÖfversteLieutenanten och Riddaren Hr L. GRAF, medelst en utmärkt vacker och vigtig sort höstråg från Odessa, som ock Professorn Doctor P. WAHLBERG, medelst de från METZGER hemförda sädesslag (p. 16). Öfriga för samma ändamål begagnade frön voro för längre tid sedan skänkte af Professorn Doctor CARL STENHAMMAR.

Till försöken med Pepparrotsodling (p. 54) erhöles materialierne från Directeuren Hr Rob-

SAHM på Gribbylund och Commissarien JOH. FREDR. ÖSTBERG på Åkersberg.

Hälso-tillståndet var under sommarn mindre godt än något föregående år. De sjuke vårdades, såsom fordom, kostnadsfritt af Kgl. Krigs-Academiens Läkare, Doctor OL. ABR. ROBSAHM.

Experimentalfältet d. 23 Januarii 1832.

OL. CARLING.

Skördprof

(Af de dubbla raderna utmärker den

Gröda och föregående odling.	Stället.	Area- len. qv.aln.	Tiden för Såning.	Tiden för Skörd.	Utsä- det.	Afkastningen.												Utsä- dets förök- ning.	Sådens vikt da halm 100.
						Säd.	Halm.		Boss.		Agn.		Sång:						
1. Märgärter efter Höstråg	32. a.	4520	Apr. 26	Aug. 11	4 $\frac{5}{4}$	1	13 $\frac{1}{2}$	21	1	20	16	4	8	2	8	11,4	101,2		
2. Hästbönor efter Rotkål	32. c.	2440	Apr. 23	Aug. 12	13 $\frac{1}{2}$	4	9	65	4	64	7	13	12	7	9	—	—		
3. Hvit Vicker efter Potäter	4. C.	582	Maj 7	Aug. 17	3 $\frac{3}{4}$	—	29 $\frac{1}{2}$	13	9	7	15	med.	1	10	7,5	173,5			
4. Grå Vicker efter Hafra	36.	2478	Maj 12	Aug. 22	22 $\frac{3}{4}$	4	25	79	15	44	9	skidor	10	6	—	—			
5. Ledvicker, öfverkalkad	14. B.	140		Aug. 17	1 $\frac{1}{2}$	—	13 $\frac{1}{2}$	6	3	3	18	1	13	—	16	27	157,2		
6. Vårråg efter träde, på Mossen	A. 2.	550	Maj 13	Aug. 22	12 $\frac{2}{7}$	9	—	147	19	93	16	39	14	19	15	—	35,2		
7. Dito dito, öfvergödslad	A. 2.	694	Maj 13	Aug. 27	6 $\frac{5}{4}$	—	16 $\frac{1}{2}$	7	5	20	12	2	8	1	4	2,6	—		
8. Dito med Ångskafle, efter Haf- ra, på nyplog	10. E.	3800	Maj 17	Aug. 27	36	2	21	40	19	116	8	13	11	6	16	—	68,1		
9. Vårhvete (Raspinegro)	4. B.	1364	Maj 4	Aug. 27	28 $\frac{4}{7}$	10	—	150	—	222	10	40	—	5	—	—	—		
10. Dito (Tremès)	4. B.	568	Maj 4	Aug. 27	1 $\frac{7}{7}$	—	7 $\frac{1}{4}$	2	14	5	5	—	7	—	9	5,1	51,5		
	8. C. s.	3305	Apr. 29	Aug. 27	33	5	5	68	15	83	13	8	18	11	9	—	—		
	10. A.	13720	Apr. 30	Aug. 27	1 $\frac{9}{4}$	—	10 $\frac{5}{8}$	4	3	7	8	—	13	—	15	6,5	56,1		
	3. a. ö.	2680	Apr. 29	Aug. 27	33	5	34	83	14	149	6	13	2	15	3	—	—		
	36.	11570	Maj 12	Aug. 27	6 $\frac{5}{7}$	—	33 $\frac{1}{2}$	13	—	29	17	2	11	5	11	5	43,6		
	8. C. s.	3305	Apr. 29	Aug. 22	24 $\frac{5}{7}$	3	15	47	18	109	19	9	8	20	9	—	—		
	10. A.	13720	Apr. 30	Aug. 22	4 $\frac{1}{2}$	—	21	8	11 $\frac{1}{4}$	12	15	2	13	2	15	4,7	67,1		
	3. a. ö.	2680	Apr. 29	Aug. 22	46	5	35 $\frac{1}{2}$	87	18	130	17	27	4	28	5	—	—		
	36.	11570	Maj 12	Aug. 22	1 $\frac{6}{7}$	—	10 $\frac{7}{7}$	4	5	6	8	8	9	1	8	5,5	66,4		
	8. C. s.	3305	Apr. 29	Aug. 19	45 $\frac{1}{2}$	6	24	104	15	158	9	35	15	34	10	—	—		
	10. A.	13720	Apr. 30	Aug. 19	7 $\frac{1}{2}$	3	13 $\frac{1}{2}$	30	6	35	6	—	16	1	10	16,2	85,2		
	3. a. ö.	2680	Apr. 29	Aug. 19	32	14	20	128	7	149	10	3	8	6	7	—	—		
	36.	11570	Maj 12	Aug. 19	7 $\frac{1}{2}$	2	21	23	14	27	—	—	13	1	—	13	87,2		
	8. C. s.	3305	Apr. 29	Aug. 19	35	12	25	116	8	132	3	3	4	4	18	—	—		
	10. A.	13720	Apr. 30	Aug. 19	32 $\frac{2}{3}$	13	10	120	10	133	—	3	6	5	2	14,2	90,5		
	3. a. ö.	2680	Apr. 29	Aug. 11	33 $\frac{2}{7}$	13	20	122	19	135	14	3	7	5	2	6,1	75,9		
	36.	11570	Maj 12	Aug. 11	9	1	21	14	16	19	10	1	4	2	10	—	—		
	8. C. s.	3305	Apr. 29	Aug. 11	47 $\frac{1}{3}$	8	10	77	6	101	9	5	10	13	1	—	—		
	10. A.	13720	Apr. 30	Aug. 11	10 $\frac{1}{2}$	1	9	11	16	16	—	1	—	1	15	4,1	73,2		
	3. a. ö.	2680	Apr. 29	Aug. 11	71	8	15	79	8	107	14	6	15	11	15	—	—		
	36.	11570	Maj 12	Aug. 22	36	4	1 $\frac{1}{2}$	37	17	69	—	5	4	9	5	4	54,9		
	8. C. s.	3305	Apr. 29	Aug. 22	43 $\frac{1}{4}$	4	32	45	16	83	10	6	6	11	4	—	—		

år 1831.

nedre förhållandet per tunnland.)

Tiden för Skörd.	Utsä- det.	Afkastningen.												Utsä- dets förök- ning.	Sådens vikt da halm 100.
		Säd.	Halm.		Boss.		Agn.		Sång:						
Aug. 11	4 $\frac{5}{4}$	1	13 $\frac{1}{2}$	21	1	20	16	4	8	2	8	11,4	101,2		
Aug. 12	13 $\frac{1}{2}$	4	9	65	4	64	7	13	12	7	9	—	—		
Aug. 17	3 $\frac{3}{4}$	—	29 $\frac{1}{2}$	13	9	7	15	med.	1	10	7,5	173,5			
Aug. 22	22 $\frac{3}{4}$	4	25	79	15	44	9	skidor	10	6	—	—			
Aug. 27	1 $\frac{1}{2}$	—	13 $\frac{1}{2}$	6	3	3	18	1	13	—	16	27	157,2		
Aug. 27	12 $\frac{2}{7}$	9	—	147	19	93	16	39	14	19	15	—	—		
Aug. 27	6 $\frac{5}{4}$	—	16 $\frac{1}{2}$	7	5	20	12	2	8	1	4	2,6	35,2		
Aug. 27	36	2	21	40	19	116	8	13	11	6	16	—	—		
Aug. 27	28 $\frac{4}{7}$	10	—	150	—	222	10	40	—	5	—	—	—		
Aug. 27	1 $\frac{7}{7}$	—	7 $\frac{1}{4}$	2	14	5	5	—	7	—	9	5,1	51,5		
Aug. 27	33	5	5	68	15	83	13	8	18	11	9	—	—		
Aug. 27	1 $\frac{9}{4}$	—	10 $\frac{5}{8}$	4	3	7	8	—	13	—	15	6,5	56,1		
Aug. 27	33	5	34	83	14	149	6	13	2	15	3	—	—		
Aug. 27	6 $\frac{5}{7}$	—	33 $\frac{1}{2}$	13	—	29	17	2	11	5	11	5	43,6		
Aug. 22	24 $\frac{5}{7}$	3	15	47	18	109	19	9	8	20	9	—	—		
Aug. 22	4 $\frac{1}{2}$	—	21	8	11 $\frac{1}{4}$	12	15	2	13	2	15	4,7	67,1		
Aug. 22	46	5	35 $\frac{1}{2}$	87	18	130	17	27	4	28	5	—	—		
Aug. 22	1 $\frac{6}{7}$	—	10 $\frac{7}{7}$	4	5	6	8	8	9	1	8	5,5	66,4		
Aug. 19	45 $\frac{1}{2}$	6	24	104	15	158	9	35	15	34	10	—	—		
Aug. 19	7 $\frac{1}{2}$	3	13 $\frac{1}{2}$	30	6	35	6	—	16	1	10	16,2	85,2		
Aug. 19	32	14	20	128	7	149	10	3	8	6	7	—	—		
Aug. 19	7 $\frac{1}{2}$	2	21	23	14	27	—	—	13	1	—	13	87,2		
Aug. 19	35	12	25	116	8	132	3	3	4	4	18	—	—		
Aug. 19	32 $\frac{2}{3}$	13	10	120	10	133	—	3	6	5	2	14,2	90,5		
Aug. 11	33 $\frac{2}{7}$	13	20	122	19	135	14	3	7	5	2	6,1	75,9		
Aug. 11	9	1	21	14	16	19	10	1	4	2	10	—	—		
Aug. 11	47 $\frac{1}{3}$	8	10	77	6	101	9	5	10	13	1	—	—		
Aug. 11	10 $\frac{1}{2}$	1	9	11	16	16	—	1	—	1	15	4,1	73,2		
Aug. 22	71	8	15	79	8	107	14	6	15	11	15	—	—		
Aug. 22	36	4	1 $\frac{1}{2}$	37	17	69	—	5	4	9	5	4	54,9		
Aug. 22	43 $\frac{1}{4}$	4	32	45	16	83	10	6	6	11	4	—	—		

Gröda och föregående odling.	Stället.	Area-	Tiden för Såning.
		len. qv.aln.	
17—19. Hafra efter Potäter . . .	1. c. ö.	1134	Apr. 28
	„ „ m.	1134	Apr. 28
	„ „ v.	1643	Apr. 28
20. Himalayakorn efter Trumkål .	1. c.	864	Apr. 27
21. Dito efter Morötter .	5. c.	2409	Apr. 29
22. Korn från Tanger efter Potäter	4. C.	1068	Maj 4
23. Höstvetete efter Träde	5. a.	2005	Sept. 25
24. Dito efter Klöfver	32. f.	2170	Sept. 20
25. Höstråg m. Timothei eft. Träde	10. C.	4050	Sept. 6
26. Dito m. Ångskaffe eft. Träde	14. E.	2960	Sept. 6
<i>Sammandrag:</i>			
Vårsäd		51433	
Höstsäd		11185	
	Summa Säd	62618	
Skidväxter		10160	
	Summa Säd och Skidväxter	72778	

Tiden för Skörd.	Utsädet. kpr.	Afkastningen.										Utsädet förökning. gångr.	Sådens vikt, da halmen 100.
		Säd.					Halm.						
		T.r.	kpr.	℔	℥	℔	℥	℔	℥	℔	℥		
Aug. 1	3 $\frac{6}{7}$	1	16 $\frac{1}{2}$	13	9	15	5	1	19	1	1	13 $\frac{1}{6}$	88 $\frac{1}{2}$
	47 $\frac{1}{7}$	18	—	163	3	188	5	24	1	12	19	—	—
Aug. 1	2 $\frac{7}{8}$	1	13 $\frac{1}{2}$	12	7	14	11	1	7	2	6	17 $\frac{1}{2}$	84 $\frac{1}{2}$
	35 $\frac{1}{8}$	16	35	152	13	179	12	16	13	28	8	—	—
Aug. 1	2 $\frac{3}{4}$	2	12 $\frac{1}{2}$	18	7	22	—	1	14	3	5	26 $\frac{1}{4}$	83 $\frac{1}{4}$
	23 $\frac{1}{2}$	17	6	156	9	187	9	14	10	27	4	—	—
Aug. 4	1 $\frac{6}{7}$	—	17	7	4	7	—	1	13	4	—	9 $\frac{1}{2}$	102 $\frac{1}{2}$
	30	7	23 $\frac{1}{2}$	116	13	113	9	26	15	64	16	—	—
Aug. 4	5 $\frac{1}{7}$	1	24 $\frac{1}{2}$	21	13	20	8	5	7	9	13	11 $\frac{3}{4}$	106 $\frac{1}{4}$
	30	9	27 $\frac{1}{2}$	125	18	118	11	31	2	56	1	—	—
Aug. 12	5 $\frac{5}{8}$	—	31 $\frac{1}{2}$	9	8	12	—	1	1	4	5	6	78 $\frac{1}{2}$
	67 $\frac{7}{8}$	11	17	123	4	157	6	13	15	55	14	—	—
Aug. 13	2 $\frac{5}{7}$	2	11	32	8	40	10	3	10	5	2	30 $\frac{1}{2}$	80
	18	16	4	226	4	282	15	24	9	35	12	—	—
Aug. 11	2 $\frac{1}{4}$	1	34	26	7	35	—	1	15	6	4	25 $\frac{1}{4}$	75 $\frac{1}{4}$
	18	12	19	170	—	225	16	11	6	40	—	—	—
Aug. 2	6 $\frac{1}{4}$	3	29 $\frac{1}{2}$	50	8	96	—	3	—	1	11	22	52 $\frac{1}{2}$
	21 $\frac{4}{7}$	13	7	174	4	332	—	10	7	5	7	—	—
Juli 28	6 $\frac{1}{4}$	3	26 $\frac{1}{2}$	50	12	99	—	5	17	1	16	21 $\frac{1}{2}$	51 $\frac{1}{4}$
	29 $\frac{4}{7}$	17	24	239	6	468	4	27	13	8	10	—	—
	140 $\frac{1}{2}$	36	10	354	7 $\frac{1}{2}$	452	13	32	17	55	18	—	—
	38 $\frac{3}{4}$	9	31 $\frac{1}{2}$	96	7	123	4	8	19	15	4	9 $\frac{1}{2}$	78 $\frac{1}{2}$
	18	11	29	159	15	270	10	14	2	14	13	—	—
	22 $\frac{1}{2}$	14	28	199	7	338	14	17	13	18	7	23 $\frac{1}{6}$	59
	158 $\frac{1}{2}$	48	3	513	15 $\frac{1}{2}$	723	3	46	19	70	11	—	—
	35 $\frac{3}{4}$	10	27	114	17	161	14	10	10	15	15	10 $\frac{1}{2}$	71
	15 $\frac{1}{7}$	3	5 $\frac{3}{8}$	49	8	55	6	8	17	6	5	—	—
	21 $\frac{1}{4}$	4	12 $\frac{1}{2}$	68	1	76	3	12	4	8	12	7 $\frac{1}{4}$	89 $\frac{1}{4}$
	173 $\frac{2}{3}$	51	7 $\frac{3}{8}$	563	3 $\frac{1}{2}$	778	9	55	16	76	16	—	—
	33 $\frac{3}{7}$	9	32	108	7	149	15	10	15	14	15	10 $\frac{1}{6}$	72 $\frac{1}{3}$

Rotfrukter.

Sorten.	Stallet.	quadr- alnar.	Sätt- ning.	Uptag- ning.	Göd-	Utsä-	Af-	Behåll-	Utsä-				
					sel.	de.				kastn.	ning.	dets	
					cu. f.	tr. kpr.	tr. kpr.	tr. kpr.	förök- nings- gång				
Cockney	Gubbac- ken, norr- ibid. sö- der	854	Maj 26	Sept. 16	138	—	15	2	8	1	17	3,7	
		549	Maj 30	Sept. 21	2262	10	6	38	6	28	—		5 1/2
v. Döbelns	Moss. A. 1.	3390	Jun. 1	Sept. 26	92	8	8	1	15	1	10	5,9	
					2346	12	2 1/2	44	12	11	10		8 1/2
v. allånga, knot- viga, gula	1. c.	2268	Maj 6	Aug. 15	322	2	2 1/2	12	11	10	42	18	5,3
					1330	8	17	51	10	10	42	18	
Cheshire	3. a.	910	Apr. 23	Sept. 30	518	2	12	13	7	10	19	7,4	
					3198	15	10	82	1	5	66		15
Cheshire	32. g.	2206	Maj 20	Sept. 9	240	—	22	6	18	5	20	7,4	
					3692	14	2	103	20	89	18		18
Cheshire	5. b.	2430	Maj 18	Sept. 14	299	2	3	15	19	13	16	7,4	
					1898	13	12	100	5	86	17		17
Champions		7814			391	2	17	15	18	13	1	5,8	
					2253	15	14	90	18	75	4		4
S:a					1448	8	6	51	14	43	8	6 1/2	
					2594	14	20	92	6	77	10		10
S:a Potäter		12607			2000	11	7 1/2	68	3	56	19 1/2	6	
					2221	12	13	75	16	63	3		3
Rotkål efter Höstvetete . .		1999	Jun. 11	Oct. 6	368			24	18				
					2577			185	17				
S:a Rotfrukter		14,606			2368			92	21	1			
					2270			89	2	1/2			

Rotkål efter Höstvetete . .

S:a Rotfrukter

D:o på Lena efter

Rotkål
Hafna
Höstvetete
Märgärter

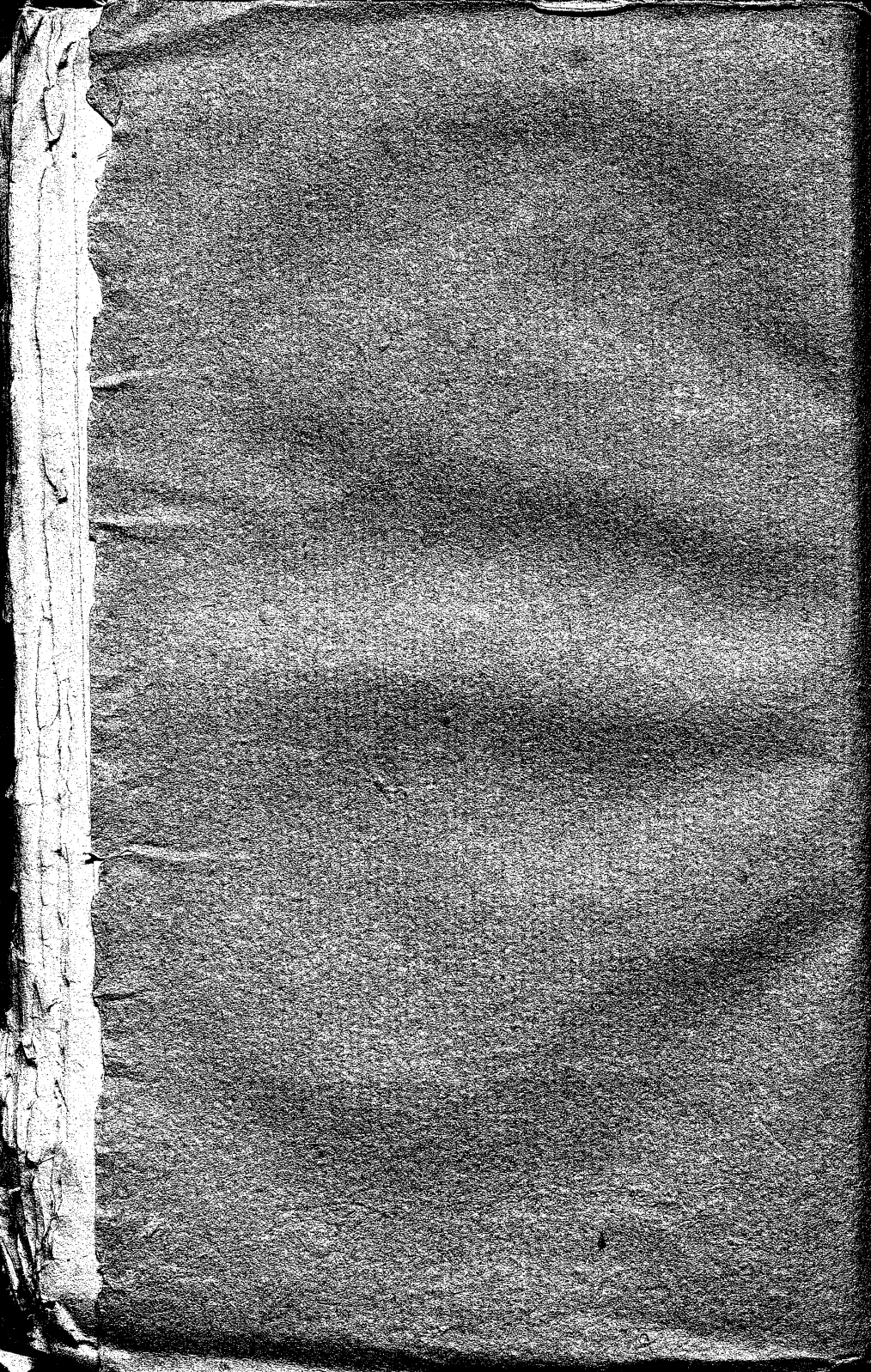
S:a

S:a Potäter

Rotkål efter Höstvetete . .

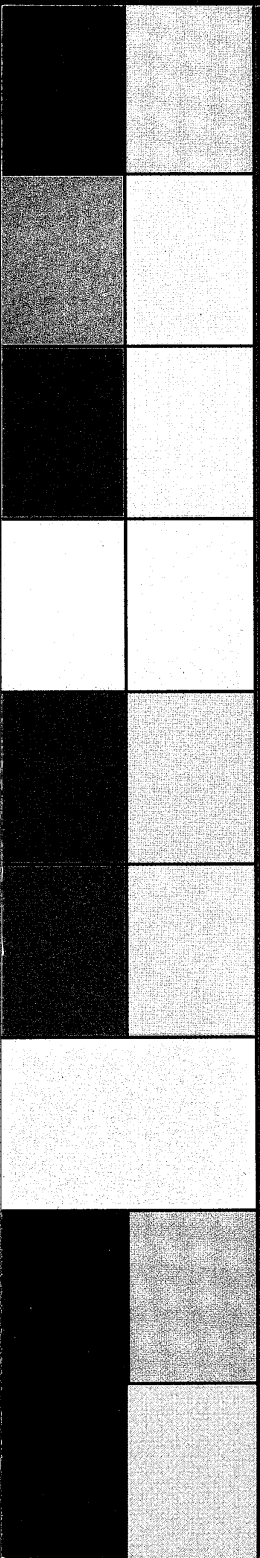
S:a Rotfrukter

Farbkarte #13

B.I.G.

Grauskala #13

M

B.I.G.

